

GAZETA

ANTIREVIZIONISMA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.ORGAN DE DOCUMENTARE
APARE SĂPTĂMÂNALREDACTOR ȘI EDITOR
ISAIA TOLAN

Pentru întărirea graniței

Ca organ de documentare ce are ca scop: asupra chestiunii revizioniste și asupra chestiunii minoritare, „Gazeta Antirevizionistă” concentrează în primul rând atenția la tot ce se petrece pe frontul revizionistilor din afară din lăuntru.

Nu scăpăm însă din vedere și scapă la mare, tot pe-atât însemnată: organizarea rezistenței ce trebuie să o opunem germanilor, prin întărirea elementului românesc.

Vom vorbi aici de odata asta spre marea luptă națională la care s'a angajat Institutul social Banat-Crișana: despre combaterea populării ținuturilor bănățene și crisele, cele mai din coadă între toate provinciile și ținuturile țării sub raportul nașterilor.

S'a făcut în Banat, sub auspiciile și sub conducerea acestei bune societăți, sprijinit cu o încredințată vrednică de cea mai mare din partea autorităților bănațene.

Și mai ales timișorene, un fapt remarcabil pentru comunitatea primejdiei care amenință vedem Bănduț și o parte a șanșii pierdută etniceste. După cercetările ce le-a făcut la Fibiș, Regală cu privire la pașii nașterilor și la tot angrenarea de cauze în primul rând soarelui care l-au determinat, raza acestor cercetări a fost extinsă în mai mare parte a județului Timiș-Torontal, trimițându-se eșantioane de medici, de anchetatori, conferențieri, cari odată cu

curățirea populației asupra primejdiei ce o aduc pe capul țării și pe păcătoase imitate dela țării căroră nu le place gângușca în Banat în casă, au să porască de copil al generală mișcarea culturală sătească. E de ajuns să arătăm atât: că echipele instituțiilor sociale Banat-Crișana au intrat în program pentru toamna și în această, și au și început-o îndăurirea a 200 de sate bănățene, organizând în tot locul șezănci culturale.

Să nădăjduim că începutul acesta va fi continuat pe toată țara și că-i va urma o altă acțiune decât cea de până-acum oficialității pentru întărirea economică a frontierei. Am dori să se seamă ca acțiunea aceasta să se îndrepte cu o deosebită atenție spre coloniștii lăsați capul lor, și spre satele unde populația românească a ajuns economiceste din nou la discreția lor de altă limbă.

Și pentruca acțiunea de întărire a lumii românești dela frontiera să poată să aibă toată cheia izbânzii, mai avem o datorie, dacă se poate s'o numim mai astfel: să se scoată șanșii românești din ținuturile de graniță de sub atotputernicia funcționarilor minoritari centrifugi, mai ales astăzi în aceste sate românești și decât sub stăpânirea germanică. Așteptăm să se facă începutul cu notarii acuzați că au stropit la 1918 mâinile cu sânge valah.

Rolul ministrului de externe Kánya în provocările maghiare

Precum am arătat în numărul întâi al „Gazetei Antirevizioniste”, deputatul socialist Emerich Gyöki a atacat violent pe general Gömbös în ședința dela 15 Febr. 1933 a parlamentului maghiar, pentru că l-a făcut ministru de externe pe ministrul de până- atunci al Ungariei la Berlin Coloman Kánya, despre care interpellatorul a spus:

„În ministerul de externe depe vremuri l-am văzut pe Coloman Kánya printre cei cari au uneltit să se facă războiul.”

Apoi:
„Mai are oare de gând (generalul Gömbös), după ce l-a numit pe Coloman Kánya ministru de externe, să așeze în slujbe publice și pe alți părtași ai afacerii falsificării de franci?” (După „Magyarság” dela 16 Febr. 1933).

Activitatea incendiară a acestui ministru cu nume de corb a revenit acum din nou în discuție — de astă dată cu mare răsunet — în legătură cu asasinatul dela Marsilia. Ziarul „Vreme” dela Belgrad, precum am arătat după „Pesti Hirlap” în numărul nostru trecut, l-a acuzat pe d. Kánya că nu-l străia de cele ce s'au pus la cale la Jankapuszta, după cum tot dânsul a fost acela care a redactat ultimatul dela 1914.

După acuzația aceasta deosebit de gravă, a venit la rând peste câteva zile alta, a ziarului „Pravda” din Belgrad, care a publicat — precum arată „Magyarság” din 7 Nov. crt. — următoarele:

„În primăvara anului 1920, conducătorii organizațiilor naționale maghiare au ținut dimpreună cu prim-ministrul depe vremea aceea Ștefan Bethlen o adunare la Budapesta, și s'au sfătuit cum să propage revizionismul. Cel care a dat tonul la consfătuirea aceasta a fost un om care stetea încă dinainte de războiul mondial în slujba diplomației austro-ungare și locuia în Balcani. Cunoaștea bine societățile publice și secrete de acolo, și în special organizațiile de comitagii. Mai târziu, revenind la centru la Viena, s'a străduit să provoace conflicte. Acestea le cunoaștem bine, în special din desbaterile procesului Frlidung dela Zagreb. Omul acesta era Kánya Kálmán, ministrul maghiar de mal apoi dela Berlin, astăzi

ministru de externe al Ungariei. Propunerea sa, făcută la consfătuirea organizațiilor naționale a fost în esență aceasta, că trebuie organizată o armată secretă, și anume din oamenii hotărâți la orice, a căror misiune să fie ca să pregătească terenul pentru intrarea trupelor regulate. Armata aceasta secretă a fost însărcinată apoi să pregătească atentate în contra capilor statelor vecine și în contra oamenilor de stat și-a diplomaților de seamă ai aceloră. Din inițiativa lui Kánya s'a și înființat în Ungaria o societate secretă ca să pregătească organizarea. Mai departe planul era, ca să înființeze de-a lungul graniței maghiare tabere de comitagii, în cari să se primească numai ofițeri și subofițeri curajoși. Oamenii aceștia aveau să figureze în fața lumii ca plugari pașnici, dar trebuia să se transforme la orice moment în ostași. Un magnat cunoscut și-a oferit pe seama unei astifeli de tabere moșia, ca bază militară în contra Cehoslovaciei. Planul le era ca această parte a armatei secrete ce-o organizau, să năvălească în direcția Koșice, iar o altă parte să treacă granița între Komarno și Bratislava, ca astfel să rupă legătura dintre partea răsăriteană și apuseană a republicii. Planul acesta a ieșit la iveală în toamna anului 1929, cu prilejul procesului lui Bela Toka.

Mâna diplomatică a lui Kánya Kálmán a fost prezentă și în organizarea așa-ziselor trupe neregulate. Comanda supremă a acestei organizații a luat-o asupra sa colonelul Paul Pronay (astăzi șef-inspector de aviație, n. tr.),

în primăvara anului 1921, când a izbucnit în Burgenland o revoltă din pricina trecerii acestei provincii la Austria. Scop similar au avut și așa-zisele cete ofițerești. A fost deasemenea ideea lui Kánya, că s'a înființat o bancă binecunoscută pentru finanțarea tuturor organizațiilor maghiare secrete și-a trupelor neregulate.

Tot Kánya, organizatorul acesteia distins, a fost înărcinat și cu chestiunea emigranților iugoslavi, în 1930 când era ministru la Berlin. Ținea încă de mal înainte legături strânse cu emigranții. El era ajutor credincios în domeniul acesteia dr. Ivan Frank, conducătorul croaților legitimiști. Planurile ce le avea cu emigranții Kánya, au început să se desemneze încă în 1928: a fost ideea lui ca să se înființeze depozite de arme și muniții pe teritoriul maghiar de-a lungul frontierei iugoslave. Mișcarea aceasta s'a încheiat cu contrabanda de arme ce s'a făcut prin Austria. Aceasta-l falmoasa chestie Hirtenberg. Furnitura de arme a fost destinată emigranților croați organizați în Ungaria.”

În același număr de Miercuri, „Magyarság” arată că în editorialul de Marți al ziarului „Politika” din Belgrad, ministrul Kánya e învinuit de- asemenea că uneltește în contra păcii Europei, travestit în inger care umblă după... convenții culturale.

„Magyarság” mai arată că după „Slovensky Dennik” din Bratislava, uneltirea dela Jankapuszta în contra iugoslaviei nu este nouă, pentru că încă la 1920 guvernul maghiar ținea gata în Panonia 40 de mil de croați înarmați, așteptând momentul prielnic ca să-i trimită în contra iugoslaviei.

Caricaturile presei budapestane

Am mai semnalat în câteva rânduri incendiara instigație ce-o face prin caricaturile sale presa dela Budapesta, dintre cari aceea de astă vară a lui „Magyarság” prin care s'a instigat la omorirea lui Barthou, figurează în dosarul asasinatului dela Marsilia.

Semnalăm de astă dată clișeul din numărul dela 7 Nov. crt. al lui „Pesti Hirlap”, oficiul Ligii Revizioniste maghiare. E un clișeu în legătură cu procesul lui Maťusek, atentatorul dela Biatorbágy, care se judecă acum în Ungaria. Atentatorul acesta pretinde că n'a lucrat din inițiativa sa, ci mânat de-un

spirit căruia el îi zice „Leo”. De-aci pleacă clișeul oficiului Ligii Revizioniste. Infățișează un pod, pe piciorul căruia se etalează emblema Ungariei-Mari. Sub pod sunt trei atentatori, cari umblă să pună o bombă: d. nii Titulescu, Beneș și Ieftici, numiți în titlul clișeului: „Cei trei Leo”.

Așa se face gazetărie într-o țară despre care se dovedește tot mai nedesmințibil, că oficialitatea ei este părtașă cu atentatorii dela Marsilia, după ce a fost părtașă cu falsificatorii de franci.

DIN RAIUL HORTIST

Dascăli cu leafă de 325 de lei pe lună

Precum se știe, cea mai mare parte a învățătorilor din Ungaria sunt confesionali sau comunalii, și nu numai că au salarii de mizerie, dar nu le sunt achitate cu lunar. Am citat chiar cazuri — după ziarele budapestane — că nu li s'a achitat acestor năpăstuiți ai soartei leafa de peste un an de zile. Situația corpului didactic primar a devenit astfel în vremea din urmă exasperantă, și asociația învățătorilor o ținea mereu pe tapet, amenințând cu demonstrații cari n'ar fi făcut deloc bună reclama Ungariei, țară vestită (pe nedrept) că-și achită salariații taman la zi întâi, și încă prin mandat postal. Guvernul a trebuit deci să se sesizeze. Și s'a sesizat. Deocamdată a hotărât că soluționează — cu începere din Sept. crt. — chestiunea învățătorilor confesionali, lăsați de episcopiiile latifundiare literalmente pe drumuri. Soluția grozavă de mare la care s'a optat în urmăre a fost — precum am mai arătat-o — aceasta: pe viitor (cu începere dela 1 Sept. crt.) impozitele școlare confesionale nu le mai încasează biserica (prin organele fiscale), și nu le mai împarte dânsa, ci le încasează în numele său statul, iar învățătorii își primesc salariul dela Stat.

Cu-aceasta nu s'a soluționat însă decât o parte a chestiunii, rămânând și pe mai departe copii ai nimanui toți învățătorii comunali, cari au restante de câte 12—15—18 luni.

IATĂ ÎNSĂ CA „UJSÁG” DIN 20 OCT. ARATĂ CĂ ȘI SITUAȚIA ÎNVĂȚĂTORILOR CONFESIONALI E TOT AȘA PRECUM A FOST NAINTE DE 1 SEPT. NIMIC NU S'A FĂCUT PENTRU EI DECAT PE HĂRTIE ȘI ANUME PE HĂRTIE DE GAZETĂ, ÎN INTERVIEWURI MINISTERIALE.

Ne destăinuie în numărul său citat gazeta budapestană, că a primit la redacție o scrisoare cu o mulțime de anexe doveditoare, a învățătorului confesional Hegedűs Arpad din Szepezd, care îi se plânge că slujește neplătit, pentru o leafă pe hărtie de 12 pengő și 50 de fileri lunar, — adică n'valută noastră pentru 325 de lei. Pentru leafa aceasta pe care n'o capătă, și pentru un adaus de 150 kg. de vin, 8 chintale de lemne și mai puțin ca un iugăr de pământ, mai face și slujbă de cantor la biserica evanghelică și de catihet la școală. Comitetul școlar a constatat că-i un învățător vrednic și c'ar merita un spor de leafă, a invitat deci pe credincioși să-i sporească salariul „printr'o colectă publică benevolă”.

„E nevoie deci de „colectă publică benevolă” — conchide „Ujság” — dacă biserica evanghelică din Szepezd ar voi să plătească unui învățător nu 12 pengő și 50 de fileri, ci — să zicem — 20 de pengő. Oare unde-i atât de trimbițata aranjare prin stat a salariilor? Numai în declarațiile din gazetă?”

„Continuă să se piardă în Ardeal pământul unguresc“

Sub titlul acesta se face cunoscută în n-rul din 27 Oct. al lui „Pesti Hirlap“ o statistică cunoscută cititorilor români din ziarul „Știrea“, a pământurilor căpătate în județul Timiș Torontal prin reforma agrară și trecute între timp din mâinile improprietărilor în mâinile altor proprietari.

Se arată în statistica publicată de confratele arădani că românii au câștigat prin cumpărări cam atâta cât au vândut din loturile de improprietărire; că germanii au cumpărat mai mult decât au vândut, și că ungurii au

vândut din loturile căpătate prin reforma agrară cu mult mai mult decât au cumpărat.

Din faptul acesta, care nu denotă decât că improprietărilor unguri au fost mai puțin vrednici decât alții, „Pesti Hirlap“ caută — firește — să facă un nou cap de acuză la adresa românilor.

Mai bine ar fi scris însă altceva: Să facă și Ungaria ce a făcut România, ca să aibă și ungurii săi din ce să vândă. Pentru că cei de acolo nici nu vând, nici nu au...

Apel

Pentru alcătuirea unei monografii a patimilor și a desrobirii ținuturilor arădane

D. prof. Traian Mager dela școala normală din Arad comandantul fostelor gărzii naționale din ținutul Mălmașului, lucrează de mai multă vreme la o monografie care să păstreze posterității toate faptele din epoca Noemvrie 1918 — Aprilie 1919 a ținuturilor arădane și toate atrocitățile pățimite din partea bandelor maghiare de populația românească a acestor meleaguri.

D-sa a adresat un apel către toți cari au făcut parte din gărzile naționale din aceste ținuturi, sau cari au cunoștință sau documente despre întâmplările de-atunci, să binevoiască a-i trimite informațiuni sau procese verbale, stăruind asupra împrejurărilor înființării gărzilor, asu-

pra luptelor purtate și asupra barbariilor ungurești.

Rugăm și din partea noastră pe toți căți pot să-și dea concursul la adunarea acestui prețios material istoric, să-și ia răgaz ca să ajute la adunarea cu un ceas mai de grabă a dovezilor ce încep să se uite sau să se piardă ale celei mai importante epoci din viața graniței noastre.

Am avea totodată o rugămintă către românii celorlalte ținuturi ocupate în vremea aceea de bandele ungurești: să imite exemplul d-lui profesor Mager, adunând — chiar dacă nu s'ar putea să-l și publice îndată — materialul documentar referitor la patimile de ultimă oră și la desrobirea ținuturilor lor.

Amestecul iredentei maghiare în statele succesoare

Din „Magyarság“ dela 20 Dec. a. tr.

„Asociația societăților din Slovacia (adecă a societăților de unguri repatriați din Slovacia în Ungaria. n. tr.) și-a ținut acum adunarea generală sub președinția baronului Albert Radványky. Dr. Vaszko Endre a vorbit în darea de seamă despre centenarul nașterii poetului și traducătorului iezeit din jud. Gómör Rosty Kálmán. La propunerea judecătorului de Curte de Casație Ludwig Rezső (Ludwig e numele de familie, n. tr.), **adunarea a hotărât că va interveni la Liga Revizionistă să facă pașii necesari pentruca germanii (!) din Slovacia să și câștige în cadrele Cehoslovaciei autonomia culturală“.**

E lesne de 'nșeles care e amestecul Ligii Revizioniste maghiare în instigațiile minoritarilor unguri din statele succesoare, dacă mâna ei se amestecă și în treburile altor minoritari, ca în cazul de față într'ale germanilor!

Din „Pesti Hirlap“ dela 13. VII. 1934:

Poșta maghiară a tipărit

pentru poșta aeriană mărci de 20 și de 40 de fileri cu inscripția «Giustizia per l'Ungheria». Cehii trimit 'napoi scrisorile marcate cu astfel de mărci. Ungaria a protestat, apoi direcția generală a poștei ungurești a publicat un anunț înștiințând pe intereseși să nu mai folosească mărci de acestea.

Să vorbim și de modă

În Ungaria se dă de-un an încoace o luptă gălăgioasă pentru maghiarizarea îmbrăcămintei. Un rezultat al acestei campanii nu se vede decât la anumite festivități iredentiste, în schimb îl vedem la noi. Pe străzile Aradului s'a putut remarca în vremea din urmă, la unele doamne sau domnișoare, o bonetă turliță cu 'nfățșare de chipiu husăresc. Poate s'a remarcat inovația și în alte orașe ardelen.

Ne ocupăm de ea, pentru că în rubrica pentru

Mărunte și felurite

În statistica despre care vorbim în altă parte, a școalelor și a corpului didactic din Budapesta, reproducă de „Magyarország“ în n-rul din 29. XII. 1933, se arată următorul amănunt interesant: dintre 4090 de membri ai corpului didactic municipal, ne'nsurați sunt 1494, 2809 dintre cei însurați n'au niciun copil, iar ceilalți 630 nu au decât o singură odraslă.

După o statistică a lui „Pesti Hirlap“ din 16. XI a. tr., numărul familiilor din Budapesta cari au mai mulți de doi copii a crescut astfel în anii din urmă: la 1920 erau 41.335 familii de acestea, la 1925 erau 32.926, iar la 1930 numai 29.703.

„Magyarság“ din 6 Nov. crt. face reclamă unui manual de limba română al profesorului Szeremley Akos dela Academia Comercială din Budapesta, apărut acum în editura autorului.

Din același număr al lui „Magyarság“:

Secția din Seghedin a Asociației „Actio Catolica“ a ținut o adunare, la care a vorbit între alții președintele de secție de Curte de apel dr. Ștefan Muntján.

La Restaurantul Britania din Budapesta a avut loc acum o săptămană un banchet iredentist, organizat de asociațiile de repatriați din Bănat și Arad. S'au ținut toasturi referitoare la Timișoara.

Dintr'o corespondență din București a lui „Magyarság“ din 21 Sept. crt., referitoare la revizuirea funcționarilor publici:

„Legea (adecă decretul-lege, n. tr.) a revizuirii nu se poate aplica din'o mie și unu de motive. Întâi de toate din pricină că dacă ar fi serios aplicată, în Ardeal n'ar mai rămânea slujbaș român, în schimb ar trebui definiți toți maghiarii cari n'au fost încă dați afară“.

Din „Pesti Hirlap“ dela 11 Iulie 1933:

La Kiskunhalas (în legătură cu acțiunea de maghiarizare a costumelor, ce s'a pornit în toată Ungaria) se fac pregătiri pentru re'nvieră portului unguresc vechi. Se iau modele după o «kacabajka» din secolele 16—18, ce se păstrează la muzeul colegiului de-acolo.

Te pomenești că și biata cațaveică o fi ceva neaoș unguresc, ca pe altfel tot ce-i sub soare!

Despre regimul cetățenilor străini din Ungaria

În iarna anului trecut s'a întâmplat în Ungaria, la Soroksár o arestare. A directorului cetățean cehoslovac Franz Sobola dela fabrica textilei din numita localitate. Arestarea s'a făcut pentru că directorul cehoslovac ar fi defăimat națiunea maghiară, înjurând un muncitor ungur.

Relatând despre această arestare, „Magyarság“ din 22 Martie scrie că fabrica a pus la cale o grevă de simpatie a 600 de muncitori, și apoi unul dintre directori s'a dus la procuror și a cerut eliberarea arestatului pentru că să înceteze greva. Sobola a fost pus imediat în libertate. Se vede însă că parchetul a pus condiții. Fiindcă „Magyarság“ destăinuie, că **trei directori cehoslovaci au plecat imediat peste frontieră, și-anume — după cum lasă ziarul budapestan să se 'nșeleagă — nu de bună voie.**

Aceasta nu-l putea mulțumi pe ziarul maghiar. În restul reportajului ni-e dat deci să citim că trebuie imediat și integral naționalizată fabrica pentru că nu e admisibil ca în Ungaria sunt șomeri cu miile, o fabrică să aibă directori cu cetățenie străină. Zece ani, de când ființează această fabrică, erau suficienți — spune „Magyarság“ — ca fabrica slovacă să-și creieze un personal conducător unguresc, **instruit pe banii ei, dacă eventual n'ar fi avut de unde să la țitrăți unguri.**

Acești-i regimul străinilor în industria din Ungaria!

În „Magyarország“ din 11. XI. 1933 s'a publicat un articol de instigație referitor la cetățenii cehoslovaci din Ungaria. Leitmotivul: să fie dați afară!

Ziarul budapestan face peste tot confuzie, și-anume o confuzie voită: Nu spune naționalitatea acestor cetățeni cehoslovaci, lăsând să se 'nșeleagă că ar fi toți de lege cehoslovacă, pe câtă vreme — după cum reiese din ceea ce vom reproduce mai la vale — cel puțin șase mii sunt unguri sadea.

Ni se spune că deși se știu că din Ungaria muncitorii și ini, fabricilor textile li s'a adă să aducă muncitori cehoslovaci.

Apoi:

În momentul de față (19 Sept.) oficiul de control al inilor are în evidență 19.838 cetățeni cehoslovaci, dintre care 70 de mii de cetățeni străini sunt în Ungaria. Dintre străini cu cetățenie cehoslovacă, 6000 de inși sunt din Slovacia și și-au cerut cetățenia maghiară (Dovadă sigură că nu pot să aibă decât unguri!).

Dintre cei 19.838 de cetățeni cehoslovaci — spune în continuare „Magyarság“ — 10.000 au ocupații independente, trăiesc din chirii sau re'ntieri. 3647 sunt muncitori industriali, 1369 sunt industriași, 202 calfe de negustori, 170 sunt rectori și conducători de întreprinderi industriale, 135 sunt gineri și au funcțiuni de specialiști, 1453 sunt servitori, sunt servitori, 461 sunt boala copii, 87 sunt artiști și șofori, iar 545 sunt grădinari agricultori.

Statistica aceasta ar putea fi interesantă, dacă s'ar da spre analiză etnică. Așa însă e inutilă. Poate fi cel mult ca exemplu de rea credință, să se vadă că iredenta maghiară merge până acolo cu instigațiile sale în contra statelelor vecine, încât prezintă ca cehoslovaci niște oameni — dintre cari sigur că majoritatea sunt unguri sau ungurizați. Fiindcă n'oi fie nimeni atât de naiv să credă că într'adevăr sunt în Ungaria 87 de scriitori și artiști cehoslovaci, 414 de cehoslovaci rentieri sau proprietari de case, ș. a. m. d. E cu ochi și cu sprâncene că-i vorba de repatriați unguri, și că sunt citați numai spre a se găsi un pretext de instigație în contra Cehoslovaciei.

Același ziar a publicat pe 30 Mai a. cr. știrea, că președintele mării Budapestei a cerut guvernului să pună taxe progresive pe 'ncețățenirea străinilor bogăți.

Dintr'ale contelui Ștefan Bethlen

S'a vorbit săptămâna aceasta în ziarele dela noi despre discursul revizionist ce l-a ținut la consiliul județean din Kaposvár contele Bethlen, arătându-se că famosul ex-prim-ministru a proferat cuvinte dintre cele mai îndrăznețe la adresa statului-quo creat de tratatul de pace. După ce instigațiile domnului conte sunt îndeobște cunoscute, ne mărginim să semnalăm două lucruri:

Întâi, inconsecvența ce-o dovedește fostul prim-ministru, fluturând speranțe revizioniste după ce a anunțat acum două luni eșecul revizionismului, și după ce acest eșec s'a accentuat și mai mult în urma atentatului dela Marsilia.

Al doilea, ciudățeniile stilului

în care vorbește domnul contele de o pildă o mostră (citim din „Magyarság“ dela 6 Noiembrie): „Astăzi strigăm Europei: ia sfârșit în Europa centrul violența și teroarea, și dacă va lua sfârșit, se va restabili cea stare de lucruri care a unguirilor o mie de ani rol cultural și economic conducător“.

E atâta logică în fraza asta, încât ne miră că Univerșiții de la Cluj au clamat încă pe contele Bethlen doctor honoris causa.

Apropos!

În discursul ce l-a adresat ședința consiliului județean Somsich, membru al Senatului magnaților, s'a spus despre Bethlen că „a fost isgonit“ dela Ardeal.

Când? De cine? Cum?

Excrocul Ștefan Németh et comp.

Cum descrie un ziar guvernamental dela Budapesta pe uneltele de cari s'a folosit oficialitatea ungurească pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe din Ungaria —

In afacerea fără egal de scandaloasă a luptei pentru o mitră vlădicească a excrocului Ștefan Németh dela Senteș și-a luptei paralele a oficialității ungurești pentru maghiarizarea bisericii ortodoxe din Ungaria a intervenit Duminică, 4 Nov., o nouă și senzațională întorsătură.

Precum se știe din foiletoanele primelor șase numere ale „Gazetei Antirevizioniste”, guvernul maghiar a făcut tot ce l-a stat în putință ca să dea biserica ortodoxă pe mâna unor excroci, pentru ca să o ungurizeze cu ajutorul lor. Ștefan Németh a fost pus preot la Senteș cu gândul acesta, de cătră falimosul canibal Urmanczy și de cătră prefectul de Ciongrad, trecându-se peste dreptul de alegere al comunității bisericești. La fel, tovarășii lui Németh: Ruszko, Dakits, etc., au fost instalați de oficialitate și susținuți de ea, ca să divizeze și apoi să ungurizeze comunitățile ortodoxe. Autoalegerea de episcop a lui Németh a fost hotărâtă la 15 Martie crt. de către un sinod ilegal, și guvernul — adevărat — a declarat-o nulă. Același guvern însă — precum a arătat-o președintele Ligii Revizioniste prin „Pesti Hirlap” (vezi foiletoanele noastre) — a intervenit la patriarhul de Constantinopol pentru înființarea episcopiei ortodoxe maghiare exact în aceeași vreme — în Mai crt. — când intervenea acolo pentru recunoașterea alegerii sale excrocului Németh. Complicitatea guvernului maghiar e vădită și din aceasta. A urmat vizita lui Németh la patriarhul din Antiohia, pentru că intervenția la Constantinopol nu reușise, și când Ștefan Németh s'a întors de-acolo cu afirmația mincinoasă că a fost făcut vlădică, guvernul nu l-a pus la punct decât după ce episcopul sârbesc de Buda a dat poruncă să nu mai fie lăsat excrocul în nicio biserică ortodoxă, și după ce s'au început în România și Iugoslavia protestele de astă vară. Guvernul a dat atunci curs — dar numai de ochii lumii — acțiunilor de delapidare și de întrebuintare de titlu fals ce-au intentat-o niște credincioși în contra lui Németh la poliția din Senteș. Desbaterile s'au amânat însă, pentru că sub cuvânt că e bolnav și trebuie să se interneze într'un sanator, excrocul să se poată duce la ultimul patriarh care nu-l refuzase încă recunoașterea de vlădică: la patriarhul eretic (monofisit, adică care nu crede în ambele naturi, dumnezeiască și omenească, a lui Hristos), al siriacilor din Homs, și să se întoarcă de acolo vlădică.

Socoteala de-acasă fusese una, dar cea din țarg s'a nimerit alta. Guvernului maghiar îi surâdea pe vremea aceea și-o ortodoxie eretică, numai să poată spune că-i maghiară. Excrocul Németh a picat însă la Budapesta după asasinatul dela Marsilia. Deci asta îi mai trebuia pe cap guvernului maghiar, după chestia cu Jankapuszta: un atentat caraghios în contra minorității confessionale ortodoxe din țară.

Așa se explică că după ce la 19 Oct. ministrul de culte a publicat comunicatul despre care-am mai vorbit, prin care dă libertate lui Németh să-și organizeze eparhia pe bază eretică, pentru ca să poată cere recunoașterea bisericii ortodoxe maghiare monofisite, însuși guvernul s'a văzut nevoit la 4 Nov. să se spele pe mâni și să se descotorosească și de Németh și de celelalte uneltele, dându-le un picior măgăresc printr'o întreagă pagină a ziarului „Függetlenség”, cunoscut ca ziar al d-lui Gömbös.

Acesta-i întorsătura senzațională despre care vorbeam în fruntea acestor rânduri. Să se remarce coincidența: atacul lui „Függetlenség” e concomitent cu vizita la Roma a primului-ministru Gömbös.

Atacul unor aventurieri trianonici în contra a 17 milioane de pengő

— Care-i dedesuptul operetei autoalesului mitropolit dela Senteș. Aventurile fantastice în Europa și Asia ale unor falși preoți „maghiaro-ortodocși” —

— Secrete de culise cari te cutremură, din cronica scandaloasă a câtorva „preoți” —

Titlul și subtitlurile acestea kilometrice, cu ghilemelele cu care le-am reprodus, împodobesc în numărul citat al lui „Függetlenség” o pagină întreagă de deslănușiri, cari se cuvin redatăe în întregime, pentru că nictodată nu și-a dat o oficialitate o palmă ca a-aceasta ce și-o dă prin propriul său ziar guvernul d-lui Gömbös.

Cităm, păstrând în text titlurile gazetei ungurești:

„Ordinul energetic al ministrului de culte a pus capăt operetei autoalesului vlădică și mitropolit dela Senteș, dar, cu toate acestea, foarte puțin știu ce s'a ascunde de fapt după culisele acestei operete dela Senteș care a devenit un scandal mondial.

S'ar putea răspunde pe scurt la întrebare astfel: câțiva aventurieri, cari își băteau pieptul cu jumătate de cărămidă și-și strigau în lumea largă din toți bocșii ideile lor salvatoare de neam (aluzie la maghiarizarea ortodocșilor, — nr. tr.), au voit să-și facă rost din turbureala trianonică de averi considerabile. De averi despre a căror existență marele public nu prea are cunoștință. Acest dor de hărăciulă este cauza întregului scandal crescut ca un șarpe de mare, și faptul că n'afară făceau pe maghiaronii, nu servea decât ca să întunece și să acopere această intenție.

Faptele turburi ale salvatorilor de țară

Acești tipici excroci trianonici au jucat atât de isteț rolul de

salvatori de țară, încât au putut să nșele grozav de multă lume maghiară, ba până și pe unele gazete serioase, și se mai găsesc încă și azi unguri, cari probabil văd în acești excroci niște martiri ai cauzel maghiare. Tocmai de aceea e timpul ca să aruncăm în sfârșit o lumină după culisele acestei chestii turburi.

Să ne dăm întâi de toate seama de marea avere la care adunecau excrocii. Trebuie să știm că din pricina dispozițiilor imposibile ale tratatului de pace dela Trianon, biserica ortodoxă din Ungaria a încetat de a mai fi autocefală (Independentă), respectiv a ajuns într'o astfel de situație, încât, poate, anarhia e singurul termen ce l se poate aplica. Există această anarhie nu numai în chestiunile de drept posesoral, dar situația de astăzi stă în acută contradicție și cu canoanele bisericii ortodoxe. Acele dintre comunitățile ortodoxe cari stau pe bază patriotică, au cerut de nenumărate ori după prăbușirea țării regularea acestor imposibile stări de lucruri, dar de problema aceasta sunt legate atâtea fire de politică externă sau de altă natură, încât până acuma n'a putut fi pe deplin soluționată. Firește, complicata situație este un adevărat paradis pentru acel cari vreau să pescuiească n'apă turbure, și firește, acestia se prezintă întotdeauna sub masca „patriotului adevărat și desinteresat”.

Și mai mult o ncarcă situația faptul că în afară de biserica ortodoxă sârbească și de cea românească avem și unguri a-

parținători bisericii ortodoxe, cari încă dela 1868 se luptă ca să-și clarifice n' sfârșit situația de drept, pentru că ei nu sunt minoritate națională și nici nu vreau să fie.

Aceștia, adevărat, sunt de origine grecească (adecă grecească și n' cele mai multe cazuri macedo-română, n. tr.), dar încă de-acum două sute de ani (ohoh! n. tr.) s'au contopit total cu ungurii, și tocmai de aceea, pentru a-și arăta și în afară caracterul acesta, au intercalat în titlul comunităților lor atributul „maghiară, de fundație grecească”.

Astfel de comunități maghiare întemeiate de greci sunt 14 la număr în țară, și fiecare dintre ele are averi uriașe, dar în cele mai multe locuri nu există decât biserica și fundațiile uriașe, aducătoare de mari venituri, în schimb credincioșii s'au stins (Eger, Karczag, etc.).

Ei bine, bisericile acestea goale și marile fundații aparținătoare lor, a căror situație de drept de-asemena nu-l încă aranjată, — acestea au deșteptat în câțiva aventurieri marele interes pentru biserica ortodoxă.

Dacă n'ar fi rost de asemenea frumoase averi materiale, cu greu ar fi de crezut că s'ar fi sport așa cum s'au sport în anul din urmă ca clupercile preoților, protopopii, vlădicii și mitropolișii „maghiari ortodocși” salvatori de neam, și poate că (sic!) nici nu se năștea scandalul dela Senteș. Pentru că salvatorii aceștia de țară n'ar fi simțit niciodată n' sinea lor o

chemare spre cariera preoțescă ortodoxă, dacă nu-l atrăgea pământul arabil de 600 de hectare, de prima calitate, al comunității dela Senteș, uriașul complex de clădiri cu fațade spre trei străzi, situat în cel mai frumos loc al orașului, sau palatul parohiei dela Eger, bun și pentru-o reședință vlădicească, cu uriașele vii, pământuri etc. ce-i aparțin.

E vorba despre o avere de circa 17 milioane pengő a celor 14 comunități bisericești (vreo 370—380 de milioane lei, n. tr.)

Adevărat roman de fascicolă

Merită să ne ocupăm și individual de acești „preoți maghiari”, și să ne începem îndată seria cu ratatul auto-mitropolit dela Senteș, cu Ștefan Németh. În orice caz el este eroul cel mai proeminent al acestei cronici scandaloase, iar biografia lui se încadrează bine și într'un roman de fascicolă.

A fost la început capelan (diacon, — n. tr.) romano-catolic, iar după război a căpătat slujbă n' minister. Buclucul s'a nceput de-acolo, că deși era hirotonit, s'a căsătorit la oficiul de stare civilă dela circumscripția a VI-a (Budapesta, — n. tr.) ba apoi, trecându-și sub iacere calitatea de preot, s'a cununat și bisericește, ca „funcționar de minister”, în capela din strada Pasarétl.

Când apoi eparhia de Vaș, căreia-i aparținea, a știut aceasta, a pornit firește imediat acțiune în contra lui, i-a anulat căsătoria religioasă, și l-a răspopit. Se vede că episodul acesta fără doar și poate neplăcut, i-a deșteptat lui Ștefan Németh „chemarea” ca să „salveze pe ortodocșii maghiari”. A trecut deci la ortodocși, și trecându-și încă odată sub iacere starea civilă de om căsătorit, s'a prezentat la episcopul sârbesc din Niș, și jurând acestuia supunere, Németh a fost încadrat în clerul sârbesc pe baza scrisorii de recomandare a falimosului Bela Linder (fost comisar al poporului pe timpul lui Bela Kun, — n. tr.)

(Arătăm în paranteze că Németh s'a reinsurat între timp cu soția sa, în fața ofișerului stării civile din circumscripția a VIII-a, dar de astădată are în matricole ocupația de „preot ortodox”. Aceasta deosemena nu-i ceva prea legal, căci preoții ortodocși hirotoniți nu se pot însura.)

Episcopul din Niș și-a dat repede seama că Németh l-a înșelat, de aceea a pornit și el în contra lui acțiune disciplinară, iar urmarea a fost că sinodul sârbesc l-a răspopit deosemena.

Sinodul dela Senteș

Ștefan Németh nu mai era acum nici preot catolic nici preot ortodox, dar dânsul nu s'a pierdut cu firea, el, dând o fugă la patriarhul din Constantinopol, a aranjat de l-a primit din nou în biserica ortodoxă. Nu e important să arătăm în amănunțime (pentru că treaba s'a făcut cu concursul oficialității ungurești — n. tr.) în ce chip șmecheresc l-a izbutit această încercare, esențialul este că întorcându-se în Ungaria, după alte șmecherii a ajuns să fie instalat (de cătră prefectul de Ciongrad, la cererea canibalului Urmanczy și n' urma unei adrese a ministerului de culte care spune că se desinteresează, — n. tr.) în scaunul de paroh al Senteșului, să se poarte într'o reverență fantastică, cu brău de „viteaz”, să se intituleze proto-

pop, și să vestească că e încredințat (sic! — n. tr.) cu organizarea bisericii maghiare ortodoxe. Intre timp dela Constantinopol a fost pus la punct pentru activitatea sa cludată, dar aceasta nu l-a incomodat, el, nesocotind dreptul canonic și legile maghiare, a convocat la Senteș un sinod și a pus pe adepții săi eiusdem farinae să l'alegă episcop.

Ministrul de culte Homan Ballat a declarat sinodul și alegerea nulă, dar aceasta nu l-a jenat câtuși de puțin, el s'a dus în Antiohia, în tovarășia „vicarului său episcopesc” Geza Boros (un parazit confesional la fel cu dânsul), în nădejdea că va putea să se sfârșească acolo episcop. E interesant că nu s'a dus la Constantinopol, adică la patriarhul competent (autorul greșește cu intenție, pentru că acolo s'a dus întâi, prin Mai, — n. tr.), ci la patriarhul din Antiohia, care era tot așa de puțin competent în această chestie ca Dalai Lama. Patriarhul din Antiohia l-a și refuzat, dar el s'a întors acasă spunând că a venit ca episcop numit.

Cum preți deveni Eminență

Aici, apoi, s'a pornit în contra lui acțiune pentru uzurpare de titlu de episcop, în urma căruia fapt Németh a plecat în Siria și acolo a intrat în biserica așa zisă monofisită. Biserica aceasta n'are nimic comun cu ortodoxia, și eate excomunicată de biserica ortodoxă. Németh, după ce probabil va fi plătit cuvenitele taxe, a intrat totuși în această biserică și s'a sfioțit mitropolit. A venit apoi din Siria ca „Eminență”. Legendei Eminenței Sale l-a pus capăt energia ministrului de culte Homan, dar, după cât se prevede, bieții credincioși din Senteș vor mai avea încă o groază de încurcături și de acune în urma acestel operete.

Din consilier de poliție — protopop

Celălalt „preot” ortodox maghiar „patriotic”, care deosemena figurează moli, dr. Ruszko János, a fost așijderea romano-catolic, dar nu preot, ci consilier de poliție onorific.

Acesta n'are niciun fel de pregătire teologică. S'a dus însă la Paris, și acolo a izbutit să obțină dela episcopul rusesc refugiu la Serafin, în împrejurări cari au rămas până acuma neclarificate, să-l facă preot ortodox. S'a întors acasă, și aici a început să facă liturghii în limba maghiară, ba a mai luat în cler alături de el pe un anume Iuliu Patyl, preot catolic caterisit, iar pe sine s'a făcut protopop.

Când episcopul Serafin a aflat acestea, l-a caterisit imediat. În urma acestui fapt, domnul protopop a dat o fugă la Paris, de unde între timp Serafin plecase, și s'a hirotonit din nou, ca episcopul rusesc refugiat Eulogios. Mai apoi l-a caterisit și acesta, și ceea ce este mai de mirare, Ruszko a izbutit (totuși) să inducă în eroare și statul, căci — așa știu — îndeplinește funcția de catihet la o școală normală din Budapesta.

(„Függetlenség” nu spune totul: Ruszko nu e catihet numai acolo, el la toate școlile de stat din Budapesta, — precum s'a arătat într'unul din citatele noastre foiletoane. În plus e paroh în Budapesta, — adevărat că până acuma fără parohie definitiv stabilită, — n. tr.)

[Continuarea în pag. a 4-a]

Excrocul Ștefan Németh et comp.

(Continuare din pag. 3-6)

Ceialtați . . .

Un capitol special se cuvine lui Géza Boros

Acesta a fost dascăl romano-catolic, apoi s'a făcut detectiv, mai pe urmă (afirmativ odată cu Németh) s'a sfințit la Niș preot ortodox, apoi a trecut la Roma din nou la romano-catolic, iar în timpul din urmă Németh și l-a făcut vicar episcopesc.

Ginerele lui Géza Boros, dr. Milan Dákits, care figurează acum sub numele de Dorozslai Mihály, a fost la început preot sârbesc, sfințit de episcopul de Buda, dar apoi a fost caterisit, și 'a urma acestui fapt s'a declarat independent (adecă ortodox „maghiar”. — n. tr.) și deosemena s'a alăturat autoalesului mitropolit al Senteșului!

Mai sunt în afară de aceștia și alții, cei mai mulți dintre ei preoți romano-catolici apostatați, cari după hirotonire s'au însurat și acum figurează ca preoți ortodocși. Dar la urma urmelor aceștia nu s'au decît niște slabi autsăidări, și nu tulbură multă apă, ci beneficiază plecați de avantajile provenite din haosul bisericii ortodoxe. Dacă-i examinăm pe rând pe acești preoți maghiari ortodocși, lucrul cel mai ciudat este că niciunul dintre ei, cu singura excepție a lui Dákits Milan, n'a fost de lege orto-

dox, niciunul n'are habar de dogmele și ritualul bisericii ortodoxe, în schimb sunt cu aidi mai plini de defecte canonice și, ceea ce este mai izbitor, toți și-au descoperit paravalele, aproape concomitent, o chemare pentru mântuirea maghiarilor ortodocși.

E o veche experiență că preoții apostatați, cu foarte puține excepții, nu devin bunți preoți în nicio biserică, dar și indiferent de aceasta, cu greu poate fi chemat pentru cariera preotească cineva care nu și-a descoperit această chemare decât după ce a descoperit alături de cariera preotească și-o avere fără stăpân de 17 milioane de pengő.

Am socotit necesar ca și până când organele autorizate vor putea să pună ordine în giungla aceasta, să reflectăm o lumină puternică în culisele acestui scandal.

Destăinuirile acestea n'au nevoie decât de-un singur comentariu:

Dacă i foarte adevărat că excrocii descriși aici sunt așa cum i-a descris ziarul d. lui Gömbös, și dacă-i la fel de adevărat că averile bisericilor întemeiate de „greci” au jucat un mare rol în acest „scandal mondial”, nu e mai puțin adevărat că oficialitatea maghiară a fost mereu complică cu „excrocii” aceștia. Am adus până astăzi prea multe dovezi în această privință, ca să mai trebuiască să exemplificăm.

„Ce se va 'ntâmpla cu ortodocșii unguri?”

Reproducem — ca adaos la cele ce le-am publicat în pagina a 7-a a numărului nostru trecut — următoarele arătări ale lui „Magyarság” din 26 Oct. crt., publicate sub titlul „din fruntea acestor rânduri”:

„S'a dat zilele trecute — spune „Magyarság” — un comunicat oficial, în care se arată că „preotul din Senteș Ștefan Németh s'a prezentat la 19 Oct. în audiență la ministerul de culte, și a adus la cunoștință că patriarhul siriac Ignatie Aphram I, resident în Homs, care mărturisește dogmele și 'navăturile bisericii siriace ortodoxe, după ce a ascultat sfântul sinod, la cererea comitetului parohial al bisericii naționale ortodoxe din Senteș care s'a pus sub jurisdicția patriarhului din Antiohia al numitei biserici, a luat pe credincioși sub patronajul său, iar pe Ștefan Németh l-a numit arhieru și vicar apostolic pentru teritoriul Ungariei. A arătat diploma patriarhului referitoare la aceasta, și dova mărturisirii de credință întărită prin jurământ în fața lociitorului patriarhului.”

„Ministerul de culte, dimpreună cu secretarul general ad-interim dr. Ștefan Toth, cu consilierul ministerial dr. Carol Ialoviczki și cu prefectul de Ciongrad Bela Farkas, a examinat personal documentele prezentate, și pe baza lor a constatat că prin acest act Ștefan Németh a încetat de a mai fi membru și preot al bisericii ortodoxe maghiare recunoscută în Ungaria, și astfel nici nu poate îndeplini pe teritoriul Ungariei funcțiuni bisericesti ortodoxe.”

„Magyarság” nu reproduce restul comunicatului, în care se spune că credincioșii lui Németh

trebuie să-și anunțe individual autorităților administrative ieșirea din biserică ortodoxă, având să fie tratați ca aconfesionali până când la cererea lor vor fi recunoscuți ca biserică ortodoxă iacobită. În schimb „Magyarság” arată motivele pentru cari ministerul de culte a procedat așa cum a procedat. Și anume, biserică siriacă, numită astfel iacobită, una cu biserică copților din Egipt, s'a desprins în secolul al VI-lea din sânul bisericii universale, funcționând ca biserică independentă și de cea catolică și de cea ortodoxă, și până acuma nu figurează în Ungaria între bisericile recepte. Astfel adepții lui Németh urmează să se organizeze în afară de lege, și vor putea apoi să-și ceară recunoașterea pe baza art. de lege XLIII. din 1895

Restul articolului lui „Magyarság” e numai expectorare în contra guvernelor ungurești pentru că prin lipsa lor dela datoria de-a organiza cât mai repede pe „ortodocșii maghiari”, au creat lui Németh și oamenilor lui această situație urită. O altă serie de expectorări sunt adresate sârbilor, pentru că au zădărnicit la toate patriarhiile acțiunea pentru recunoașterea lui Németh, încât nu i-a mai rămas acestuia altcineva la care să se adreseze decât singur patriarhul schizmatic din Homs.

Păstrați toate numerele „Gazetei Antirevizioniste” pentru colecție.

La numărul ultim din Decembrie — precum am făgăduit dintru 'nceput — vom anexa un sumar pe categorii al tuturor numerelor apărute.

Maghiarizările de nume din Ungaria

Adăugăm următoarele la amănuntele de-o pagină și jumătate ce le-am publicat referitor la maghiarizările de nume în numărul al 2-lea al „Gazetei Antirevizioniste”:

La Universitatea din Budapesta se maghiarizează numele în chip oficial

Ziarul budapestan „Ujsag” arată în numărul său din 7 Nov. crt., că rectorul Universității din Budapesta, Kenyeres Balás, a afișat silele acestea un anunț, aducând la cunoștința studenților cu nume nemaghiare că trebuie să-și ceară pe viitor prin rectorat maghiarizarea numelui, Universitatea luând asupra sa cheltuielile.

Firește domnul rector se prezintă studenților în postură de filantrop, spunând în anunțul său că Universitatea a luat citată hotărâre din pricină că studenții n'au parale, iar aceasta face ca la Universitate să nu progreseze așa cum ar trebui acțiunea de maghiarizare a numelor, care în timpul din urmă a devenit foarte intensivă.

Numele maghiare ale excrocilor din slujba lui Ștefan Németh

Destăinuirile ce le reproducem în altă parte din ziarul guvernamental „Függetlenség”, referitoare la excrocii de cari s'a folosit oficialitatea maghiară pentru a maghiariza biserică ortodoxă din Ungaria, au făcut grozav de mult sânge rău în redacțiile patriotarde dela Budapesta, de vreme ce însuși monitorul acestei acțiuni maghi-

arizatoare, faimosul „Magyarság”, n'a găsit ce altceva să-i răspundă lui „Függetlenség” decât că-i lucru deplasat să condamne pe caterisitul Milan Dákits pentru că și-a maghiarizat numele numindu-se acum Dorozslai Mihály.

Vom releva aci numai primele rânduri ale acestui răspuns puțin interesant:

„În chip foarte corect, punctul de vedere al guvernului nostru este că fiecare cetățean maghiar, care a devenit ca gândire, suflet și simțiminte ungur, să-și ia un nume unguresc. Ministerul de interne nu mai răzbește să deie autorizări de maghiarizări de nume, și numele străine — foarte corect — dispar din ce în ce. Incetul cu incetul denumirile vor deveni și ca suncet ungurești, și va dispărea amintirea trecutului, când existau unguri cu nume nemaghiare”

Ce fi se cere ca să te poți înscrie la Universitățile din Ungaria

Din „Budapesti Hirlap” dela 23 VII 1933:

Anunțul Universității din Seghedin, în vederea înscrierilor pentru noul an școlar:

Se cere dela toți: act de moralitate, de patriotism, dovadă autentică că părintele petiționarului e decorat sau ba cu crucea de război a lui Carol al IV-lea, și dovadă despre ocupația din trecut și de acum a părinților. Repatriații pot cere scutire de taxă.

Impozitul religios în Ungaria

Semioficiosul guvernamental „Budapesti Hirlap” se vede nevoit, din cauza răsrepetărilor ponosuri ce le primește în legătură cu impozitul bisericesc, să dea în rubrica „Înștiințări redacționale” a n-ului său din 28 Oct. crt. întreg istoricul acestui impozit, dimpreună cu regulamentele respective.

Aflăm astfel următoarele:

Impozitul bisericesc — pe ardeleneste: cultul — a fost instituit încă de Ștefan I-ul („Episcopi habeant potestatem res ecclesiasticas providere,” etc.), și reconfirmat prin legea dela 1355 Protesanții l-au introdus dintru început, și li-a fost confirmat prin art. de lege 38 din 1868. Până la războiul mondial, însă, bisericile n'au făcut uz de dreptul acesta, mulțumindu-se cu așa-zisele naturalia, adecă cu dijma din produsele gospodărești. După război s'au văzut nevoite să ia impozit („Budapesti Hirlap” lasă să se înțeleagă că au ajuns în mizerie, dar realitatea e prea bine cunoscută cititorilor noștri din lista ce am publicat-o în n-rul I al „Gazetei Antirevizioniste”, a latifundiilor uriașe ale episcopilor și capillurilor canonicești; singure moștile bisericesti mai mari de 3000 de iugăre, ocupă peste 800 de mii de iugăre!)

Impozitul bisericesc se încasează aslăzi prin organele fiscale, în baza ordinului nr. 72234/929. I. al min. de justiție. Il fixează autoritățile bisericesti, și nu se plătește numai la locul de reședință al contribuabilului, ci 'n toate localitățile unde are moșie sau venit, conform venitului din acea localitate.

Familiiile mixte plătesc impozit și la biserică soțului și la a soției. Dacă soția n'are avere sau venit, impozitul se 'mparte între cele două biserici așa ca soția să plătească jumătate din impozitul cu care ar fi impus bărbatul în caz că ar fi de-o lege cu soția sa.

BIBLIOGRAFIE

Atrogem atenția cetitorilor noștri asupra numărului triplu din Sept. — Oct. crt. a falmoasei reviste „Magyar Kisebbség” dela Lugoș a partidului maghiar, redactată de d. Elemér Lakóffy.

Cuprinde sumarul pe categorii al întregii colecții din 10 ani a acestei reviste plină de articole, studii și alte lucruri tendențioase referitoare la situația ungarilor din România întregită și a românilor din fosta Ungarie.

Așa-zisa muzică maghiară

Am arătat în bibliografia d. numărul nostru trecut, că vestitul compozitor și culegător de cântece populare Bela Bartok a publicat deunăzi la Budapesta un studiu despre influențele muzicale reciproce ale popoarelor dintre Carpați și dintre Alpi, arătând că vechea muzică populară maghiară a fost total influențată de muzica popoarelor vecine, că după ce s'a născut în secolul trecut sub influența muzicii slovacă, noua muzică populară maghiară a influențat intrucâtva, de altă parte, cântecul slovac, muzica slovacilor. O asemenea constatare foarte puțin măgulitoare pentru unguri, a putut fi intitulată recenzia din „Uj Magyaraság” acum am arătat în numărul trecut al „Gazetei Antirevizioniste” „Muzica populară a vecinilor noștri s'a dezvoltat sub influența muzicii populare maghiare”. Del' asta se face gazetărie la Budapesta!

Revenim astăzi asupra acestor chestiuni, în legătură cu ceea ce reproduce „Prager Presse” din 11 Nov. crt. dintr'un articol publicat recent de d. Bela Bartok în revista muzicală ungurească „Népszere zenevezetek”.

D. Bela Bartok arată și 'n acest articol că germanii n'au influențat muzica populară maghiară, spre deosebire de români, iugoslavi, sârbi și ruși, cari au avut asupra muzicii maghiare o puternică răurire, și că încă acum 30—40 ani era recunoscut că nu existau o muzică populară proprie maghiară.

GURA păcătosului..

În Ungaria latifundiilor există o societate care-și zice „Societatea satească”, și stă sub conducerea secretarului general al ministerului de agricultură Marschall (după nume franțuz, după origine și după din Bănat, după naționalitate și după gur arpadian). Societatea aceasta are un așa-zis seminar, la care țin conferințe. Ciclul de conferințe de acum i l-a inaugurat zilele trecute d. Marschall, vorbind despre câte toate în legătură cu satul unguresc, afară de un singur lucru de reforma agrară!

Și iată ce s'a scâpat să spună la un moment dat domnul secretar general (textual, din semioficiosul guvernului „Budapesti Hirlap” dela 7 crt.):

„Cheia consolidării europene o satul unguresc. Fără soluționarea problemei agrare maghiare, nu poate crea pace în bazinul dunărean”.

Iscălim și noi această constatare, pe care o facem oridecâte ori ocupăm de mizeria satelor ungurești și de ciclopicele latifundii. Până nu se va soluționa problema agrară maghiară, adecă până nu se va pune capăt latifundiei, pacea bazinului dunărean va fi mereu turburată de grofii Ungariei, cari ar fi capabili de orice ațătare numai să abată prin atenția obștei ungurești dela latifundii.

Citiți în pag. a 8-a ultima noștră în legătură cu lucrurile pentru maghiarizarea bisericii ort. din Ungaria

Marile demonstrații antirevizioniste dela Marghita și Sătmar

In amintirea mărghitenilor uciși de bandele ungurești

In marcia comună Marghita depe granița bihoreană a avut loc Dumineca trecută, 4 Nov., o impunătoare manifestație organizată de secția din Bihor a Ligii Antirevizioniste pentru pomenirea martirilor din sat uciși de bandele maghiare in ajunul desrobirii.

Au participat la splendida demonstrație săteni și intelectuali din cea mai mare parte a Bihorului, iar Liga Antirevizionistă a fost reprezentată, in frunte cu președintele ei din Bihor prof. Teodor Neș, de conducătorii tuturor secțiilor din județ.

S'a oficiat un parastas pentru martirii Mihai Dănilă, preot, Vasile Filip, învățator, și Nicolae Popovici, țaran fruntaș uciși de bandele ungurești in anul 1919.

După slujba de pioasă pomenire a luat cuvântul prim-preotul plășii, d. Ioan Drugariu, salutând pe oaspeți.

Au vorbit apoi d. director de liceu Teodor Neșiu, președintele secției bihorene a Ligii Antirevizioniste, arătând cutezanțele ungarilor și spunând:

„Trebuie să strigăm că nu vor primi dela noi nici o brazdă de pământ. Doar numai atât cât le trebuie pentru sicrie. Acesta e gândul venirii noastre aici, in mijlocul d-voastră: să ne împotrivim uneltirilor pe cari le țes cu atâta măiestrie acei cari pactizează cu bandele de criminali.”

Au ținut apoi cuvântări înflăcărâte d. Al. Reti din Marghita, profesorii Augustin Cosma, At. Mavrodin, Helga și Inv. Scroade, G. Hegher, și Inv. Scrofan din Marghitan, Pavel Pop, fost șef de post in Chiraleu, Șt. Pop, inv. in Almașul-Mic, Ioan Bogdan, inv. in Marghita, păr. Mărușca, preot in Fancica, D. Mihaș N. Mocanu din Orade, Ioan Pincas, moșier in Balc, și prof. Octav Șuluf, eminentul publicist din Orade.

D. Octav Șuluf a spus că ungarilor nu vor să renunțe la Ardeal și-l cer mereu inapoi, revendicând revizuirea tratatelor. Dar cine cere Ardealul? Nu-l cere poporul cel mare unguresc, il cer câteva sute de grofi alcătuiți in bandă de agitatori. Ungaria este împărțită in două mari clase câteva sute de grofi care stăpânesc sutele de mii de iugăre ale țării. A doua clasă e alcătuită din cele câteva milioane de oameni sărmani, cari n'au nici un singur iugăr și care sunt sclavii grofilor. Grofii au interes să ne țure Ardealul din nou. Credeți că ei iubesc pe ungarilor de aici și țara aceasta? Nu. Ei vor avuțiile acestei țări și vor să arunce din nou pe ardeleni in sclăvie. Grofii vor pământurile noastre, pământurile copiilor voștri.”

La sfârșitul marelui adunării s'a citit și s'a aclamat o moțiune, prin care românii de pe granița Marghitei se leagă in fața amintirii martirilor mărghiteni, că nu vor ceda nici o palmă de loc din pământ

mul țării cucerit cu jertfe de sânge și consfințit in granițele actuale de tratatele de pace, declară că nici diplomații și nici batalioanele inamice nu-i vor clinti din loc și nici nu vor putea

Demonstrația dela Sătmar

— Conferința d-lui prof. dr. Ioan Lupaș, președintele Ligii Antirevizioniste din Ardeal, despre problema orașelor ardeleni —

Secția sătmarcană a Ligii Antirevizioniste a organizat un ciclu de conferințe antirevizioniste, inaugurat acum o lună cu conferința despre care am relatat amănunțit la timpul său, a d-lui ministru dr. Valer Pop.

A doua conferință a ținut-o zilele trecute, în sala festivă a Daciei, d. prof. univ. Ioan Lupaș,

muta frontierele trasate de baioneta soldatului român, și vestesc că sunt gata să deslanțuie războiul, dacă cineva îndrăznește să se atingă de hotarele patriei. „Vrem pace, spune moțiunea, dar nu vom șovăi să apucăm arma și să sărim intru apărarea granițelor primejduite, când va suna goarna. S'o știe vecinii!”

S'o știe vecinii!”

fost ministru, președintele secțiilor ardeleni ale Ligii Antirevizioniste.

Conferința d-lui prof. Lupaș a prilejuit o splendidă demonstrație antirevizionistă a tuturor românilor din orașul Sătmar, cari l-au făcut președintele secțiilor ardeleni ale Ligii o manifestație mai mult decât sărbătorească

Problema orașelor din Transilvania

Dintr-unul conferențiar a vorbit despre problema orașelor carpaticine, arătând ostilitatea permanentă ce-au avut-o in trecut locuitorii străini ai acestor orașe față de românii cari căutau să se așeze acolo. Abia la Brașov, din pricina legăturilor ce le aveau sașii acestui oraș cu principatul muntean, s'a putut infiripa un embrion de așezare românească. Totuși, și acolo, Constantin Brâncoveanu a găsit împotrivire când a voit să cumpere in Brașov două case.

La fel de exclusivisti erau sașii din Sibiu, alt oraș cu permanente legături cu Țara Românească. Când izbutise între anii 1734—7 episcopul Inochentie Micu-Klein, originar din apropiata comună Sadu, să pună stăpânire asupra unui imobil, pe care l-l dăruise in Maierii Sibiului baroneasa Ana Maria de Hochberg, sașii s'au alarmat de groază că li s'ar știrbi așa zisa: „purtate națională” prin această posesiune valahă, și n'au lipsit a opune vlădicului rezistență continuă, până când, in cele din urmă, să-și vândă imobilul pentru suma de 200 florini.

Mai stăruitor a fost episcopul ortodox Vasile Moga, care cumpărând la 1819 dela fostul guvernator al Transilvaniei, contele Gheorghe Bánffy, o casă in strada Cisnădiei, azi strada Regina Maria, cu suma de 36.000 florini pentru trebuințele episcopiei și ale seminarului, nu s'a lăsat învins de împotrivirea sașilor, cari încercară toate mijloacele spre a strica târgul, chiar după ce contractul fusese aprobat de însuși guvernul transilvan. Protestul sașilor sibiului a ajuns până la cancelaria curții împă-

răteștil din Viena, unde a fost însă respins. Astfel casa cumpărată de episcopul Moga cu bani străni din colectele benevole ale preoților și credincioșilor săi, a rămas până in timpul de față proprietatea consistorului ortodox-român din Sibiu.

D. prof. Lupaș a arătat in continuare hotărîrea adusă la 19 Iulie 1711 de ungarul din Turda, de a se alunga in termen de opt zile toți românii din casele și depe moștile nobililor, și a se pedepsi acei proprietari cari n'ar executa decizia aceasta. Hotărîrea aceasta a fost înaltă in anul următor într-o formă și mai drastică, decizându-se la 5 Dec. 1712 „extirparea valahilor” din Turda și oprirea lor pe viitor de a se mai așeza acolo (cf. Orbán Balázs, Torda város körnýeke, 1889, p. 271).

La Cluj, așijderea, consiliul orașului a hotărît că nu va tolera cu niciun chip să-și clădească românii in afara pereților orașului o bisericuță, pentru care căpătaseră invoire dela curtea împărătească.

Cea mai bună era situația in Bănat, unde Caransebeșul, Lugojul, de exemplu, deveniseră centre de cumpărare, rămaseră încă de pe la 1648, ca și Făgărașul, cu școala lui dela 1657, a cărei lege de organizare s'a păstrat. In Arad, iarăși, s'a afirmat bine elementul românesc, cum arată o statistică dela 1774, reproducă in „Gazeta Antirevizionistă”, de unde se vede că dintre 849 proprietari de case, in Arad, peste jumătate erau români. La fel s'au afirmat cu tărie românii ortodocși la Orade, unde in tot cursul veacului XVIII, jumătate din consilierii orașului erau ortodocși. La Satu-Mare și in alte centre orașenești din nordul Transilvaniei, era o-

bicinuită intoleranța, care a împiedecat pe niște Domni pribegli ca Gheorghe Ștefan să-și poată cumpăra o casă de adăpost la Baia-Mare. Despre contemporanul său Radu Mihnea, cronica spune că ar fi decedat subit chiar in Satu-Mare și ar fi fost înmormântat in una din bisericile acestui oraș.

După descrierea acestei situații, d. prof. Lupaș a arătat că cu toate opreliștile ce s'au edictat in contra lor, românii au pătruns in orașe, la început dela periferii, apoi in centru. Pătrunderea lor in orașe devine tot mai impetuoasă in jumătatea a doua a sec. 19, iar in ultimele două decenii anterioare războiului mondial au fost in stare să-și sporască populația urbană cu 2.5% față de națiunile privilegiate ale Transilvaniei.

Era in acest spor lent, obținut cu multă trudă și precauțiune, una dintre cele mai grăitoare dovezi ale vitalității lor etnice.

Perspective

Conferențiarul și-a încheiat interesanta expunere cu o descriere a perspectivelor ce se desemează din situația actuală.

A arătat că in Oltenia, Muntenia și Dobrogea procesul de naționalizare a orașelor se desfășoară normal, spre deosebire de Cadrilater, unde i se opun nefaste influențe politicianiste și spre deosebire de Moldova, Basarabia și Bucovina, unde invazia străinilor indezirabili a creat o situație destul de dificilă.

Presă despre „Gazeta Antirevizionistă”

Sub titlul: „ARADUL ERA ORAȘ ROMÂNESC IN ANUL 1774”, au apărut in nr-ul din 4 Nov. al ziarului „Patria” următoarele, cu privire la numărul nostru de 16 pagini inchinat trecutului românesc al Aradului:

„Gazeta Antirevizionistă, care apare la Arad și despre importanța căreia am mai avut ocazia de a vorbi in coloanele acestui ziar, a apărut cu numărul al optulea, aducând un vast material documentar asupra îndreptării românești de a stăpâni aceste teritorii.

Condusă de gazetarul distins d. Isaia Tolan, Gazeta Antirevizionistă se află in slujba neamului întreg, și apariția ei tocmai la Arad, in acest oraș de graniță, este un simbol elocvent al cauzelor ce i-au determinat apariția.

In numărul 8 Gazeta Antirevizionistă aduce un interview cu d. prof. Lupaș, precum și un tablou documentar de mare valoare asupra populației orașului Arad in anul 1774, reprezentată prin 1249 capi de familie. Majoritatea acestora este de naționalitate română, ceea ce dovedeste preemtoriu, tocmai după o statistică maghiară, caracterul inițial românesc al orașului Arad. Ungurii nu mai au de ce să se supere când se afirmă că Aradul a fost maghiarizat in mod artificial.

Gazeta Antirevizionistă apare săptămânal și abonamentul ei la an costă 160 lei. Fiecare bun român este dator să o sprijinească, mai ales dat fiind faptul că ea este unica publicație care se o-

in Transilvania și Bănat stăpânii de ieri ai orașelor se zbat să împiedece penetrația românească, dar lupta lor e zădarnică. Orașele sunt așezate într-o foarte prolifică mare de români, și străinii orașelor n'au astfel de unde să-și refacă pierderile ce le au in chip natural, datorite lipsei de descendenți. Transformarea etnică a populației urbane va urma succesiv și in mod lent, printr'un proces firesc, a cărui durată nu poate fi mai lungă de 2—3 generații. Majoritatea absolută a populației rurale fiind românească, al ei va fi neapărat și viitorul stăpânirii demografice într'un timp nu prea îndepărtat.

Statul are însă datoria să îngrijească de soarta ei, înlesnindu-i căile progresului printr'o sistematică operă de protecție. Numai in chipul acestei își va putea consolida însăși temelia existenței sale. Fără o astfel de operă îndrumată conștient și sistematic, nu apare suficient garantată nici dezvoltarea lui in viitor. Să nădăjduim că factorii cu simț de răspundere pentru viitorul statului român întregit nu vor întârzia mult cu măsurile necesare pentru inaugurarea unei politici demografice, care să poată contribui la o bună rezolvare a problemei orașelor din provinciile alipite, și îndeosebi la o cât mai temeinică și mai pricepută întărire a elementelor patriotice dela granița de vest a României întregite.

cupă in permanentă cu soarta românilor din Ungaria.”

D. Octavian Buzea, ajutor de primar al Clujului, a inchinat după un foarte elogios articol „Gazetei Antirevizioniste”, in numărul din 7 Nov. al ziarului „Universul”.

Dupăce arată atmosfera de caldă înfrățire ce a domnit la acest congres, căruia „Gazeta Antirevizionistă” i-a inchinat un număr de 16 pagini cu documente despre trecutul românesc al Aradului, d. Octavian Buzea scrie următoarele:

„Gazeta Antirevizionistă” dela Arad, așa cum ea apare, ca rezultat al trudei unui gazetar ardelean, întrunește elementele unui fenomen de-o deosebită semnificație. Ea confirmă neastâmpărul inastâmpăr al Ardealului față de neastâmpărul Budapestei, și constituie o reacțiune cu atât mai valoroasă din punct de vedere moral, cu cât se produce in condițiunile cele mai propice pentru inăbușirea ei. Numărul disparent al publicațiilor periodice românești din Ardeal arată că fanatism antirevizionist trebuie să existe in provincia ardeleană, pentru ca, strănutând greutatele materiale și experiențele dureroase ale altor editori de publicații românești in Ardeal, să se găsească un gazetar, care să se incumete a scoate la Arad o gazeta pur antirevizionistă.”

Statistici despre studentimea din Ungaria

„Magyarság” din 10 Martie crt. publică dupăcum urmează statistica celor cari au trecut bacalaureatul în Ungaria în anii școlari 1928/29—1931/32:

Anul șc.	Băieți	Fete	Total
1928/29	4393	861	5254
1929/30	4736	1088	5824
1930/31	4986	1198	6184
1931/32	4934	1423	6357
1932/33	—	—	6111

Numărul bacalaureajilor din anul 1932/33 prezintă o scădere de 3.9%, „totuși este încă mai mare decât cel mai mare contingent ce s'a înregistrat înainte de război în toată țara (vrea să zică în toată fosta Ungarie, — n. tr.), căci contingentul de bacalaureaji de dinainte de război n'a atins niciodată cifra de 6000”.

Scăderea — profetește „Magyarság” — va mai dura trei ani, până vin la rând cei născuți după război — apoi contingentul bacalaureajilor va crește din nou.

Repartiția pe feluri de școli a bacalaureajilor anului 1932/33 este următoarea: 23.3% absolvenți de liceu, 47.3% absolvenți de licee reale, 11.2% absolvenți de școli reale, și 18.3% absolvenți de licee de fete. Scăderea absolvenților de școli reale (dela 15.3% câți au fost în anul școlar 1929/30 la 11.2%) se datorește faptului că școlile acestea nu mai pregătesc acum decât pentru politehnică.

Repartiția pe confesiuni, în cei cinci ani: procentul catolicilor a crescut dela 53.8% la 57.5%, al reformajilor dela 16.9% la 18.5%, al evanghelicilor a scăzut dela 7.4% la 6.7%, iar al evreilor dela 19.1% la 15.1%, „ceea ce este paralel cu scăderea mare pe țară a numărului populației.” Să se noteze însă că scăderea evreilor în cifrele recensământului e datorită înscrierii lor în rubrica ungarilor; e probabil deci că în proporția în care sunt arătați că au scăzut, absolvenții evrei au trecut la legea maghiară.

„Magyarság” trage din statisticile acestea, fără doar și poate alarmante pentru o țară, soară ca Ungaria unde șomajul era și până-acuma uriaș, concluzia, că trebuie 'ndemnat acest tineret spre ocupații productive, deoarece slujbe de stat nu sunt de unde.

Alarma ziarului budapestan e și mai justificată, după ce se vor vedea statisticile de mai jos, referitoare la contingentul școlilor superioare și al Universităților.

Semioficiosul „Budapesti Hirlap” din 16 IV. 1933 publică următoarele statistici:

La Universitatea din Budapesta . . .	7.667 studenți.
La Universitatea din Cluj	2.404 „
La politehnică	1.967 „
Total: 12.038 „	

În semestrul întâi al anului 1929/30:

La Universitatea din Budapesta . . .	5.380 studenți.
--------------------------------------	-----------------

La facultatea agricolă	1.344 studenți.
La politehnică	1.516 „
La Universitatea din Pécs	1.379 „
La Universitatea din Seghedin	1.630 „
La Universitatea din Dobrișin	1.377 „
Total: 12.626 „	

„Numărul studenților e deci cu ceva mai mare decât era în Ungaria-Mare — spune „B. H.” — deși tratatele de pace au rupt din corpul țării 67.3%, iar din populație 58.4%”.

Arată apoi că în anul 1932 s'au dat în Ungaria-Mare următoarele diplome:

La Universitatea din Budapesta . . .	1.247
La Universitatea din Cluj	985
La Policlinică	217
Total: 2.449	

În anul 1129/30 s'au dat aproape tot atâtea diplome:

La Universități	1.814
La Acad. agricolă	226
La Politehnică	369
Total: 2.409	

„Budapesti Hirlap” din 21 VII. 1933 arată următoarele, după statisticile publicate de Oficiul central de statistică:

În anul trecut au fost cu 300 de studenți mai puțini ca în anul precedent. Totuși sunt cu circa o mie mai mulți ca la mijlocul deceniului trecut. Plusul îl dau studentele.

Cei mai mulți dintre studenți se pregătesc pentru cariere practice. Numărul celor ce s'au dedicat carierelor libere a scăzut dela 42%, câți erau la 1925, la 26.3%. Studenții dela religie, filosofie și drept sunt 58.9% față de 43.7%, câți au fost la 1925.

Evreii sunt 12.3%, în timp ce procentul populației evreiești este de 5.1%. (De notat: procentul populației e fals, din cauză că mare parte a evreilor se declară la recensământ unguri).

Urmează un adaos interesant: Studenții unguri din Ungaria și din statele succesoare — afară de studenții unguri din statele succesoare înscriși la Universități din alte țări — sunt în număr de 20.500, dintre cari 97.5% sunt la Universitățile ungurești. În România erau la 1928/29 659, iar în anul 1930/31 numai la Cluj 842, plus 301 evrei cu limbă maghiară.

Iu legătură cu statistica de mai sus, „Magyarság” din 21 VI. 1933 arată următoarele:

În Statele-Unite revin 771 studenți la 100 de mii de locuitori, în Letonia 473, în Canada 397, în Rusia 261, în România 208, în Ungaria 175.

Afluența studenților evrei în Ungaria e mare, îndeosebi în anul întâi. În anul întâi procentul romano-catolicilor a scăzut dela 60.5%, cât fusese în anul școlar 1931/32, la 58.6%, al reformajilor dela 18.6% la 17.8%, al evanghelicilor dela 7.8% la 7.7%, al celor de alte confesiuni dela 2.8% la 1.8%, iar al evrei-

lor a crescut dela 10.3% la 14.1%.

În Germania proporția studenților evrei față de proporția populației evreiești e de 4 ori mai mare (e vorba de epoca antehitleristă), în Cehoslovacia de 6 ori, în Sârbia de 9 ori, în România de două ori și jumătate, în Polonia cu odată și jumătate. În Ungaria — precum am arătat mai sus — proporția oficială, falsă, a evreilor pe țară este de 5.1%.

Dintre bacalaureajii Ungariei din anul 1926/27 au fost evrei 25.1%, iar dintre cei din anul 1931/32 18.4%. Procentul evreilor crește în schimb la școlile superioare. La Academia agricolă și la facultatea de medicină au crescut într'un an cu 3%.

În statele succesoare fluctuația studenților maghiari e următoarea: În anul 1923/24 au fost înscriși la Universitățile din Cehoslovacia 834 unguri, iar în anul 1930/31 1137.

În Iugoslavia au fost înscriși în anul 1925/26 113, iar în anul 1928/29 269.

La Universitățile din România au fost în anul 1925/26 389 unguri, iar în anul 1928/29 659.

În total sunt 21 de mii de studenți unguri dintre cari 16 mii la școlile superioare din Ungaria, 2000 «în străinătate» și 3000 în statele succesoare.

A scăzut surprinzător — încheie „Magyarság” — numărul ungarilor din statele succesoare înscriși la Universitățile ungurești. La 1919/20 formau 26.4% din totalul acestor Universități, iar la 1931/32 numai 5.6%. (Să se raporteze acest procent la cele ce s'au arătat mai sus: în anul școlar 1929/30 totalul studenților dela Universitățile din Ungaria a fost 12.626, iar cu al celor dela alte școli superioare 16.000. Ar fi deci circa 800 de studenți din statele succesoare, dintre cari, firește, zdrobitoarea majoritate dela noi).

Din „Budapesti Hirlap” dela 23 VII. 1933:

După datele Oficiului statistic maghiar, sporul populației Ungariei a fost în ultimii 10 ani de 8.9%, iar al titrațiilor de 15.4%, predominând sporul titrațiilor.

Titrații sunt cu 8555 mai mulți ca acum zece ani (sporul: 12.6%), iar titratele cu 2773 mai multe (spor: 50%).

Arată apoi că sporul este și mai mare dacă se are în vedere că la 1920 s'au declarat titrații și cine nu erau.

Totalul titrațiilor a fost la sfârșitul anului 1930: 76.500 bărbați, 8300 femei.

Din „Magyarság” dela 29 XII. a. tr.:

După Anuarul Statistic al Budapestei (anul 1932), contingentul din anul trecut al diferitelor școli din Budapesta a fost de 161.000, repartizați la trei Uni-

versități, 11 școli superioare, 48 școli secundare, la 269 școli de specialitate, la 115 grădini de copii și la 309 școli primare. Contingentul școlilor comerciale și industriale a fost de 28.000. Sunt declarați cu limba maternă nemaghiară din acest contingent numai 1 la sută.

La școlile primare contingentul evreiesc este de 16 la sută, în timp ce proporția evreilor în Budapesta este de 20.3%. În școlile secundare procentul evreilor este de aproape 25%. La Conservator, evreii au fost 250 din din totalul de 671.

La facultățile din Budapesta contingentul a fost la 1926 de 5399, iar în anul 1932 de 5524; la politehnică au fost la 1926 1800 studenți, iar în anul 1932 1425; la Acad. agricolă contingentul s'a ridicat dela 1106 la 1428.

Procentul evreilor a fost în semestrul II al ultimului an: 9.4% la Universitate, 11% la Politehnică, 16% la Acad. de de agricultură.

La 29 Nov. 1933 ministrul de culte Homan a vorbit în Camera deputațiilor despre numerus clausus, care a fost atenuat prin legea XIV dela 1928, în sensul căreia se dă prioritate la înscrierea în Universitate fiilor și orfanilor de invalizi de război, de oficanți publici, apoi ai altor slujbași.

A arătat că la 1929/30 procentul evreilor la politehnică și la toate Universitățile (inclusiv facultățile de teologie) a fost de 11.3%, în anul școlar 1930/31 de 11.6%, în anul 1931/32 de 16%, în anul 1932/33 de 13.1% iar în anul școlar 1933/34 de 9.41%.

La 1919/20 și în cei trei ani următori procentul studenților din statele succesoare era de 25—26%, acum e de 5.6%.

În anii 1920—30 s'au notificat în total 230 de diplome, iar în ultimii trei ani 57; dintre diplomele nostrificate, cele evreiești sunt anual 9—10.

Jertfele din război ale ungarilor

Între alte fanfaronade cari au inundat Ungaria postbelic, etalarea vitejiei ungurești și a jertfelor ungurești din timpul războiului este cea mai stăruitoare, poate pentru că toată lumea știe că soldatul ungar a fost împins în primele linii ale măcelului numai după ce au căzut pentru patria maghiară nemaghiarii.

E totată de înrădăcinată credința aceasta că soldatul ungar este 'ntăiul de pe lume (vorba cântecului: „magyar baka a legelső a világon”), ca și cealaltă hipertrofie a lor, că ei au apărat civilizația europeană de tătari, de turci.

Și iată, statistica ungurească însăși vine să restabilească — oricât de indirect — adevărul. „Magyarság” din 30. XII. a. tr. reproduce după „Sztatisztika

Statistica clerului din Ungaria

Nu va fi lipsit de interes după cele ce a arătat congresul Frăției Ortodoxe d. prof. Onisifor Ghibu, relativ la preoții și călugării romano-catolici dela noi — să reținem următoarea statistică dela 1930 a clerului din Ungaria, publicată de „Budapesti Hirlap” la 10 IV. 1933:

Catolici:

Parohii: 4849; parohi 1138 administratori, preoți supleanți, capelani: 1065, călugări 4849.

Calvini:

Parohii: 1355; parohi 1054 supleanți 334.

Augustini:

Parohii; 651, parohi 282 supleanți 62.

Diversiunile guvernului Gömbö

„Uj Magyarág” din 2 Oct. crt. scrie în pag. a două următoarele:

„Băncile maghiare au pus mâna pe mult pământ în anii grei ai crizei. Au dat în judecată pe țărani 'ndatorați, li-au scos pământul la licitație, și la licitație l-au cumpărat pardon de expresie — pe un bagău”.

Ziarul budapestan arată în continuare că guvernul a început acum tratative cu băncile, ca să cumpere deloc aceste pământuri, trebuindu-i pentru ca să înceapă colonizări (o divisiune menită să abată gândurile țărănimii dela o reformă agrară).

O publicație documentară s'aruncă după ce a citit-o. Pătrăți deci toate numerele „Gazeta Antirevizionistă”. Deoarece nu mai avem din numerele vechi decât câteva exemplare, nu vom putea satisface decât un foarte neînsemnat număr de cititori cari ne vor cere numere vechi.

Szemle” un studiu comparativ al lui Hollós István despre datele statisticilor din 1910, 1920 și 1930 ale populației depe teritoriul Ungariei-Mari (acolo așa se face și acum statistica: pentru Ungaria-Mare!), și arătând în epoca 1910—1920 procentul creșterii populației pe teritoriul Ungariei de astăzi a fost cu mult mai mare decât al populației din provinciile deslipite de Ungaria și spune că aceasta se datorește faptului că Ungaria de astăzi nu pierdut în timpul acela (deci în timpul războiului!) atâția oameni ca provinciile desfăcute de ea. În Ce înseamnă aceasta dacă recunoașterea faptului știut de toată lumea: că Ungaria a fost pins în liniile 'ntăi ale fronturilor lumea nemaghiară, și numărul în al doilea rând pe ai săi!

Românii din Ungaria după ultima statistică maghiară

În interpelarea ce-a adresat-o în primăvară d-lui ministru de externe Titulescu relativ la problema revizioniştilor, d. Iuliu Maniu a arătat că nu Ungaria poate plânge în contra morului cum au fost fixate granițele prin tratatul de pace cu România, deoarece noi a trebuit să renunșăm la mult mai mulți români decât sunt ungurii din zona frontierei pe cari tratatul dela Trianon i-a încorporat la România. În interpelarea d-lui Iuliu Maniu a fost comentată în „Magyarság” dela 18 Aprilie crt. de un domn Ștefan Hollós, care s'a silit să desminte în lumina noii statistici ungurești că ar fi rămas în Ungaria horistă români compacti.

Au fost desființați în zece ani 7.679 români recunoscuți

Autorul acestei replici arată că dela 23.695, câți i-a rămas în Ungaria din populația din 1920, până la 31 Decembrie 1930 la 16.016, și anume după dânsul și după toți comentatorii maghiari ai acestui fals, — din cauza emigrării în România.

Numai 4 sate românești

D. Hollos arată că repartitia românilor recunoscuți e următoarea, după această ultimă statistică dela 1930:

Constituie majoritatea populației în patru comune și anume: în Micărechi (Méhkerék), unde 95% din populație sunt români, deca în cifre 2116 din totalul de 2263.

În Vekerd, unde din totalul de 89 al populației, români sunt 23, adică 80.5%.

În Bedeu (Bedő), unde din totalul de 660 al locuitorilor, 537 sunt români (81.4%).

În Chitihaz (Kétegyháza), unde români sunt 2701, adică 54.7% din totalul de 4939 al populației, **Toți locuitorii prezentați ca români ai acestor sate românești sunt dați ca unguri.**

Românii din celelalte localități

Mai sunt după statistica maghiară români în următoarele localități:

În Cenadul unguresc, unde alături de 1288 unguri (dintr'un total al populației de 2673) sunt 970 români, adică 40.1%.

În Otlaca-Pustă, ai cărei români sunt 459 (adecă 34.6%) din totalul de 1327 al locuitorilor.

În Apateu (Körösszegapáti), sat cu 2134 locuitori dintre cari ungurii sunt 1444, iar români 687 (32.2%).

În Körösszakál, sat cu 1198 locuitori, dintre cari 836 unguri și 360 români (30.1%).

În Aletea (Elek), sat cu 8446 locuitori, dintre cari 1706 unguri și 1256 români (14.9%).

În Bătania (Bátonya), sat cu 2718 locuitori, dintre cari 9784 unguri și 1155 români (9.1%).

În locuitori, dintre cari 2298 unguri și 185 români (7.4%).

În Leta-Mare (Nagy Léta), sat cu 6944 locuitori, dintre cari 6483 unguri și 457 români (6.6%).

În orașul Jula (Gyula), care are 25 241 locuitori, dintre cari 23.468 unguri și 1384 români (5.5%).

În Cămarăș (Nagykamarás), sat cu 4385 locuitori, dintre cari 4009 unguri și 198 români (4.5%).

Pe județe, repartitia românilor arătați mai sus e următoarea:

În Bichiș 4383, în Cenad 4521, în Bihorul unguresc 5325.

Mai sunt peste câte o sută de români în următoarele localități sau ținuturi:

În Budapesta 685, în județul Pest 353, în județul Nograd 132, în Seghedin 106, în Panonia 315, în ținuturile nordice 235.

2753 dintre români recunoscuți locuiesc în orașe, iar 13.468 la safe.

Prezența românilor în județul Nograd — spune mai departe Hollós — e o dovadă că scăderea numărului românilor în localitățile de pe câmpie e naturală. Cu alte cuvinte vrea să zică, că români din județul muntos Nograd depe granița cehoslovacă sunt veniți acolo recent, depe câmpie.

Un regim „ideal“!

Mai spune apoi că „în privința culturală români din țara mutilată sunt într-o situație foarte favorabilă. Se predă limba română în 11 școli. Numărul învățătorilor este de 19, iar al elevilor 1239. Contingentul elevilor români ai școlilor primare a fost în anul școlar 1929/30 de 1953, iar în cei doi ani următori de 1862, respectiv 1964, ceea ce dovedește clar, că deși sunt împrăștieți, copiii de români au putut cei mai mulți să se bucure de avantajele instrucției în limba maternă“.

Deoarece se impune să revenim cu amănunte cât mai complete asupra acestor blestemate falsuri cari au desființat aproape opt mii de români dintre cei recunoscuți de statistica dela 1920, care și ea, la rândul ei, a mâncat câteva zeci de mii de frați ai noștri, vom stăruia aci numai asupra principalelor dintre falsificările ultimei statistici maghiare.

Întâi de toate, e izbitor procentul de 54.7% al românilor din satul Chitihaz, fost până la 1919 curat românesc, apoi procentul de 40.1% al românilor, din Cenadul-unguresc, cel de 30.1% al românilor din Apateu, și mai cu seamă procentul de 9.1% al celor din Bătania și cel de 6.6% al fraților noștri din Leta-Mare.

Ce s'au făcut ceilalți români din satele acestea puternic românești? La Leta-Mare aveau doar protopopiat românesc și doi-trei preoți români! La Bătanea, așijderea, o știu și cei mai puțin inițiați că nu pot să fie nu 9.1% ci nici 30%.

Unde sunt apoi satele românești ca Poceiul, cari nici nu figurează în această nouă statistică?

Statistica maghiară recunoaște în schimb români în ținuturi ca Nogradul, Peștul, Panonia. Vor fi într'adevăr români aceștia veniți din alte părți, cum lasă d. Hollos să se înțeleagă — ceea ce pune categoric în discuție colonizările cu unguri ale satelor românești — sau sunt români reveniți la conștiința națională? În Nograd, ținut deasupra Budapestei cu un stăruitor trecut românesc, la 1910 mai erau într'adevăr — după însăși statistica maghiară — trei insulițe românești, cu vre-o 30-40 de români.

Surprinzător de tot este apoi celalalt amănunt ce-l destăinuie statistica aceasta. La Bătanea, sat de sârbi și de români, români sunt 1155, ungurii 9784, iar totalul populației este 12.718. Ce s'au făcut sârbi? Ce s'au făcut deasemenea sârbi din Cenadul-unguresc, din a cărui populație totală de 2672 români sunt 1070 iar 1288 sunt unguri? În privința etricului acestui din urmă sat de lângă Nădlac, statistica maghiară s'a pus în flagrantă contradicție cu însăși oficialitatea maghiară. Se știe, anume, din ceea ce am arătat în articolul-prim al numărului al 3-lea al „Gazetei Antirevizioniste”, că trebuindu-i oficialității ungurești o demonstrație românească și sârbească împotriva tratatului de pace dela Trianon, a adunat în Septembrie crt. la o asemenea manifestație pe români și pe sârbi din Cenadul zis unguresc. Va să zică la asemenea ocazii statistica nu mai e bună?

Despre sfârșitul articolului d-lui Hollos e puțin de zis.

Nu merită nicio discuție o minciună gogonată ca aceea, că „copiii de români se pot cei mai mulți împărtași de avantajele instrucției în limba maternă”, atunci când adevărul nedesmintibil este că în toată Ungaria nu-i o singură școală românească, deși fiecare comunitate bisericească românească își are edificiile sale școlare.

D. Hollos pretinde că se predă l. română în 11 școli. De ce nu le numește? Mai pretinde că ar avea aceste școli 19 puteri didactice. De ce nu ni le numește?!

De altfel finalul articolului desminte singur totul. Căci spune d. Hollós: „Numărul elevilor români de școală primară a fost în anul 1929—33 1953, iar în anii următori 1862, respectiv 1964, ceea ce dovedește că deși sunt împrăștieți, copiii de români s'au putut cei mai mulți

Să le zicem numai ciudățeni

Există în Ungaria un general pensionat, Gabányi János, care se manifestă regulat odată pe an, la 4 Iunie. Adecă la ziua când s'a subscris de cătră delegații Ungariei tratatul de pace dela Trianon.

An de an, generalul acesta trecut la pensie scrie în „Pesti Hirlap” un articol, în care cere — ce credeți? — ca să nu mai scrie niciun ungur anii așa cum se scriu în toată lumea, socotiți dela Cristos, ci începând număratoarea dela Trianon.

Tare trebuie să fie pedepsit de Dumnezeu bietul domn general, dacă n'a putut găsi în toată Ungaria, cât e ea de aiuristă, un om să-l ia în serios și să-l urmeze!

Altul cu toane la fel e în Ungaria d. Urmánczy Nándor, fratele canibalului dela Belis, autor împreună cu Urmánczy János al arderii de vii a Moșilor din numita comună. Acesta are maruta Ungariei „mutilate”. Să-l ferească Dumnezeu pe cineva să nu adauge adjectivul „mutilată” la numele Ungariei, că-și găsește imediat beleaua cu moșneagul canibal. Astfel în n-rul din 25 VII crt. al lui „Pesti Hirlap”, canibalul se răboiește cu autoritățile și cu societățile cari trebuind să folosească un limbaj oficial, nu pot — firește — să numească Ungaria decât Ungaria. Protestează deci în contra fiturilor de acest fel: „Harta administrativă a Ungariei”, „Șematismul economic al Ungariei”, etc.

Intr'un alt articol de fond, canibalul președinte al societății steagurilor cu moaștele patriei a propus să nu se mai zică Sátorajauhely, ci Csonkajuhely, orașului de graniță din regiunea Tokaj. Până acum nu l-a ascultat însă nimeni.

„Budapesti Hirlap” din 5 Ianuarie crt. a publicat un concurs pentru un salut iredentist.

Până acuma nu s'a ales de această inițiativă nimic.

În „Magyarság” dela 30 Nov. 1933 s'a publicat un articol despre „argonauții maghiari”: despre contele Bethlen și despre Tiberiu Eckhardt, în legătură cu conferințele lor din Anglia. Li asemănă cu Kossuth, spunându-li se că luptă și ei (sic! parcă

bucura de avantajele instrucției în limba maternă.“

D. Hollos ar fi trebuit să ne arate contingentul școlilor românești — dacă a pretins că există asemenea școli. D-sa ne arată însă numărul copiilor de români obligați să umble la școală, și asta vrea să însemne pentru d-sa dovada faptului că majoritatea copiilor de români se bucură de avantajele instrucției în limba maternă!

Și mai au acești oameni nas să stea la discuție!

Firește!

Când pot să stea la discuție cu o țară care nu cunoaște represaliile!

Kossuth la fel ar fi luptat!) „pentru marile idealuri ale liberalismului”. Rolul ungurilor — ni se spune apoi — e și azi (sic! parcă de când e lumea tot acesta li-a fost!) să elibereze micile națiuni.

Apage Satana!

În „Pesti Hirlap” din 6 Ianuarie 1933 s'a publicat o știrică, în care ni se spune că în zece țări s'a împământenit obiceiul de a se face în fiecare primă Joie a lunii o slujbă pentru pace. A unsprezecea țară care s'a atașat acestei inițiative a fost Ungaria. Întâia slujbă pentru pace a fost oficiată în Ungaria la 5 Ianuarie 1933, la Máriaremete.

Probabil că celelalte s'au oficiat la Jankapuszta.

În „Magyarság” din 11 Iunie 1933 s'a publicat un articol al lui Ștefan Milotay, relativ la băncile goale din Camera deputaților maghiari, rămase astfel din pricină că Ungaria de azi n'are numărul de 480 de deputați ca Ungaria dinainte de război.

Ni se spune că în anii dintâi după Trianon s'a propus să se dea o reprezentanță în parlament și circumscripțiilor pierdute prin tratatul de pace. Propunerea n'a putut fi primită. D. Milotay propune deci ca să se facă atâta măcar, să fie în așa chip lăsate goale băncile cu pricina, ca să închipue așezarea geografică a ținuturilor pierdute.

Acum nu știu câți ani, d. Nichifor Crainic scria despre cartea nemțească de propagandă filomaghiară a baronului Hatvany că expatriatul ei autor (de-atunci a revenit la matca horistă) vede în Budapesta, ca fiecare ungur, buricul pământului.

De când a scris d. Crainic aceasta, buricul pământului s'a mutat la Szarvas. Acolo, adecă, în parcul contelui Bolza, ar fi după calculele unui profesor (Mihályi) care se vede că n'a avut cum altfel să și treacă numele posterității, buricul Ungariei antetrianonice.

Buricul acesta e vorba acum să fie însemnat cu un monument, pentru ridicarea căruia — ni-o spune semioficiosul „Budapesti Hirlap” din 31 VII crt. — primpreședintele cu nume foarte arpadian Schauer Gábor a impus fiecărei comune din ținut să treacă o sumă în buget.

Fericirea aceasta, de a contribui la pecetluirea buricului Ungariei-Mari, nu i-a fost lăsată însă numai secătuitului ținut al Sarvașului. „Pesti Hirlap” din 17. I. crt. anunță că Liga Revizionistă a hotărât în ședința ce-a ținut-o la primăria din Sarvaș, să ceară — ceea ce se știe ce înseamnă! — o contribuție și dela restul țării.

Nu v'ați făcut nicio datorie citind și laudând „Gazeta Antirevizionistă”. Aduceți vă mereu aminte că apare cu greutate și uriaș, din sârăcia și truda redactorului ei, deci achitați-vă abonamentul.

Dup'o lună dela atentat

— Anchetă de pân'acum a stabilit nedesmințibil
complicitatea oficialității maghiare. Deci:
nicio arestare până astăzi în Ungaria. —

Destăinuirile ce s'au făcut săptămâna aceasta relativ la complicitățile asasinatului dela Marsilia au pus în toată evidența vinovăția Ungariei oficiale, acuzată nu numai c'a fost complice cu atentatorii până la asasinat, ci și azi mai ocrotește pe pământul ei teroriști croați.

Sunt cunoscute din ziarele cotidiene constatările ce le-au făcut la fața locului în Panonia trimișii ziarelor franceze „Echo de Paris” și „Paris-Soir”, deci ne vom mărgini să le redăm pe scurt, stărind mai mult asupra altor destăinuirii din săptămâna aceasta, cari n'au ajuns încă în presa românească.

Trimișii speciali ai ziarelor franceze au găsit faimoasa Jankapuszta goală de teroriști. Nici că se putea altfel. Au fost evacuați însă abia după atentatul dela Marsilia, precum au mărturisit-o jărani din partea locului. Mutați cu camioane militare, au fost ascunși unii într'o casă blocată dintr'un sat nu departe de Nagykanizsa, iar alții în cazarma din Szombathely.

Jankapuszta — precum au putut-o verifica ziaristii anchetatori — n'a fost singurul lagăr de teroriști croați pe granița dinspre Iugoslavia. La Buzamajor, la Geise și n' încă 5—6 locuri, ziaristii francezi au întâlnit același raspuns: Și aici au fost croați, dar nu mai sunt de câteva săptămâni, fiindcă au fost mutați pe la cazărmi.

Au mai aflat dela jărani că lagărele teroriștilor erau inaccesibile. Opreau accesul la ele jandarmii. Cine se apropia de vreo asemenea fermă, era arestat, sau putea să fie împușcat de bandiții croați.

Banțele au fost instruite pe serii. Instrucția așa zisă preliminară li se da la Geise. Treceau apoi la cazarma din Szombathely, unde erau instruiți în mânăuirea granatelor și-a mitralierelor. Cei mai isteți erau trimiși de-aici la instrucție superioară la cazarma din Sopron.

Teroriștii dela Jankapuszta au venit în cea mai mare parte din Belgia și din America de sub (Să se remarce n' acest loc că n' America sudică sunt peste o sută de mii de emigranți unguri, în mare parte plecați din statele succesoare, și ca Ungaria ține foarte strânse legături cu ei. De asemenea să se remarce că s'a arestat acum trei zile în Brazilia, la Sao-Paolo, un terorist, cu nume unguresc, Kovács, care are legături cu Jankapuszta și a recunoscut că a participat la atentatul dela catedrala din Sofia!)

Regimul la Jankapuszta era foarte aspru. Din cauza aceasta teroriștii s'au răzvrătit într'un rând, și două zile lagărul a fost în mâna rebelilor Dumitrovici și Seletcovici, pe cari atentatorul dela Marsilia Pospisil căutase să-i suprime. Revolta a fost în-

bușită de jandarmi! (cf. trimișul lui „Paris Soir”).

Dupăcum au aflat trimișii ziarelor franceze, teroriștii au făcut la Jankapuszta adevărate manevre, conduși de ofițeri unguri.

La 24 Sept. crt. a fost la Jankapuszta concentrare generală, în vederea atentatului. Venise dela Viena inspectorul lagărelor de teroriști croați din Ungaria, colonelul Percevic, care e arestat acum la Viena. Percevic — lucrând din ordinul lui Pavelici care e arestat în Italia — a tras la sorți pe trei dintre ei, ca să comită atentatul, sub comanda lui Vlada Gheorghief (Kelemen), care nu era de față și aveau să-l întâlnească pe drum, spre Marsilia. Vlada Gheorghief fusese și el înainte de aceea la Jankapuszta, și a făcut acolo exerciții de tragere asupra unui manechin reprezentând pe regele Alexandru.

Să se adauge la aceste lucruri aflate de trimișul lui „Paris Soir”, declarațiile făcute la judecatorul de instrucție de atentatorii arestați în Franța Pospisil, Raici și Krai, pe cari le redăm după reproducerea din „Vreme” a lui „Pesti Hirlap” din 6 crt.: Cei 3 arestați au mărturisit că au făcut în Ungaria exerciții de tragere asupra unui inchipuit rege Alexandru, și că erau însemnate pe terenul de exerciții străzi, mulțime din figuri de ceară, vehicule etc., întocmai ca la un atentat comis în împrejurările dela Marsilia. Au mai mărturisit că au fost instruiți de ofițeri maghiari, cari în „Vreme” sunt arătați cu numele, dar „Pesti Hirlap” îi trece în reproducerea sa sub tăcere, spunând că-s nume „ai căror purtători sunt sau necunoscuți, sau nici n'au făcut serviciu în ținutul pe unde s'au învârtit emigranții”. (Sic!)

Tot după cum arată ziarul „Vreme” din Belgrad, autoritățile iugoslave au ajuns săptămâna aceasta în stăpânirea unor dovezi de ale emigranților croați despre complicitatea cu ei a ofițerilor unguri. S'a adus la Belgrad dela Berlin o arhivă confiscată dela emigranții croați de acolo, în care s'au găsit ziare teroriste tipărite la Budapesta și Viena, și figurează n' ele, alături de asigurări făcute încă de acum trei ani că vor omori pe regele Alexandru, fotografiile dela Jankapuszta, cu mitraliere și corturi militare.

Vom remarca în legătură cu aceste dovezi confiscate la Berlin, că Germania a început și ea să coopereze la cercetările poliției iugoslave. Un inspector de poliție iugoslav lucrează de câteva zile cu poliția germană. (De notat legătura dintre acest fapt și dintre asigurările dela Roma ale d-lui Gömbös, că Ungaria nu va mai chocheta cu Germania, — asigurări urmate de-o campanie antigermană a presei budapestane).

Austria începe deasemenea să fie dispusă să coopereze la cer-

cetările poliției franceze și iugoslave. Se pare că întârzierea extradării colonelului Percevic s'a întâmplat cu scopul ca să se obțină dela Iugoslavia extradarea hitleriștilor austrieci.

În Bulgaria s'au continuat și n' săptămâna aceasta arestările de teroriști.

În schimb din Ungaria nu s'au aude despre nicio arestare, deși s'au făcut demersuri.

Ar fi și de mirare!

Au capitulat?

În aceeași zi de 4 Nov crt. în care-a apărut în ziarul „Függetlenség” al d-lui Gömbös senzaționala demascare ce o reproducem în altă pagină, a uneltelor de cart s'a servit oficialitatea maghiară ca să maghiarizeze biserica ortodoxă din Ungaria, s'a publicat în ziarul budapestan „Magyarság” o știre deosebit de prețioasă, despre care n'am putut afla decât în ultimul moment, din editorialul n-rului dela 8 crt. al aceluiași ziar.

E vorba despre faptul că patriarhul dela Constantinopol, căruia i se supuseseră în anii din urmă, cu gândul ca să se maghiarizeze, o seamă de parohii de origine grecească din Ungaria desprinse dela sânul episcopiei sârbești de Buda — a retrocedat aceste parohii episcopului Zubkovic dela Buda, ca să le scape de primejdia ereziei spre care le atrage exorcucul Németh și ceata sa, iar episcopul sârbesc a dat imediat o pastorală, înștiințând că va excomunica pe oricine nu se va supune acestei hotărâri.

„Magyarság” arată că e o strânsă legătură între faptul acesta și între atacul dat de ziarul d-lui Gömbös uneltelor de cart s'a servit guvernul ca să maghiarizeze biserica ortodoxă, și — evident — acuză guvernul că a capitulat, „trădând interesele ungurești”.

Negreșit că articolul din „Függetlenség” seamănă a capitulare. Totuși, să rămânem în gardă!

Revizionismul „inoportun” al contelui Bethlen

Discursul revizionist despre care vorbim în pagina a doua, ținut de fostul prim-ministru Ștefan Bethlen la Kaposvár, a avut parte la Budapesta de-un foarte nostim comentariu, pe care regretăm că nu-l putem da decât după „revista presei” din numărul dela 7 crt. al semioficiosului „Budapesti Hirlap”.

Oficiosul socialist „Népszava” a scris în legătură cu acest discurs, că agitarea revizionismului, e foarte inoportună în momentele acestea, și mai cu seamă agitarea lui agresivă, așa cum o face coutele Bethlen, este dăunătoare Ungariei.

Săptămâna

În țară, săptămâna ce-a trecut s'a început cu o unanimitate demonstrație patriotică, prilejuită de începutul subscrierilor la mprumutul intern. Dela Rege, care a semnat în numele Său și-al Marelui Voivod 7 milioane de lei, și până la umilii slujbași, muncitori și țărani, toată obștea țării s'a grăbit să-și ofere obolul la mprumutul de înzestrare, destinat să doteze armata românească cu tot ce-i lipsește, și să pună guvernul în situația de a începe lucrări de interes național.

Interesul pentru mprumutul de înzestrare a făcut să treacă atât de mult pe-un plan secundar preocupările politice, încât — deși s'apropie sfârșitul vacanței parlamentare — săptămâna politică aproape că n'a existat.

S'au început în schimb agitații pe chestiunea concedierilor de funcționari. Pe drept cuvânt! Fiindcă o „simplificare” a aparatului de stat care se conduce după criteriile de vechime, atunci când vechimea cerută n'o au în noile provincii decât liotele de slujbași minoritari, nu poate să provoace decât îngrijorare.

Săptămâna externă a fost tot așa de plină de senzații ca toate din toamna aceasta.

Anchetă atentatului dela Marsilia a produs noi dovezi strivitoare despre vinovăția Ungariei. Presa iugoslavă a adus dovezi despre complicitatea cu atentatorii a ministrului de externe Kánya, a fostului ofițer de stat major dela Zagreb Iuliu Gömbös, și a asociațiilor lor „Move” și „Tesz”. Ziaristii francezi cari au fost în anchetă în Panonia, au stabilit la fața locului că atentatorii s'au adunat la sfârșitul lui Septembrie la Jankapuszta de au pus la cale atentatul, și că nici după mărșăvia dela Marsilia Ungaria nu s'a descotorosit de clienții ei croați, fiindcă mai sunt și azi acolo tabere de teroriști de aceștia, adăpostite acum prin cazărmi.

Strănsă rău în cleștele propriei sale vinovății, Ungaria se agită desnădăjduită. După infructuoasa călătorie la Varșovia din ziua adunării dela Belgrad a miniștrilor de externe ai Micii Înțelegeri și-ai Blocului Balcanic, d. Gömbös a dat acum o fugă la Viena și apoi la Roma, ca să se creadă că-și are și el blocul său, care-i stă alături chiar când Ungaria stă sub asemenea acuzație. S'au dat la Roma asigurări că Ungaria nu va mai chocheta cu Germania, și s'au trimis de-acolo presei budapestane explicații de ce convenția din anul trecut dela Roma n'a avut nicio influență bună asupra exportului Ungariei în Italia. Atăta-i pân'acuma rezultatul acestei călătorii.

Ungaria a voit să contrabalanseze cu vizita la Roma a d-lui Gömbös demonstrația antirevizionistă dela Ankara a Înțelegerii Balcanice, și mai cu seamă să oprească Bulgaria de a se alipi la această Înțelegere. N'a izbutit însă. Înțelegerea Balcanică s'a declarat întru toate solidară cu Mica Înțelegere, condamnând aspru uneltirile revizionistilor. Iar Bulgaria a ținut să și-l aibă pe d. Titulescu oaspe, și i-a făcut o manifestație de simpatie cu-adevărat semnificativă. Ministrul nostru de externe, d. Nicolae Titulescu, a avut o săptămână de adevărate succese răsunătoare.

În Germania au continuat agitațiile religioase, iar în Spania cele comuniste.

Foarte grea a fost săptămâna pentru francezi. Guvernul Doumergue n'a izbutit să domine agitația partidelor de stângă pricinuită de planurile sale de reformă constituțională (înăturarea dictaturii partidelor prin dizolvarea parlamentului fără consimțământul prealabil al Senatului). A trebuit să se retragă tocmai când atenția țării trebuia să se păstreze concentrată la plebiscitul ce urmează să se facă n' Ianuarie n' provincia Saar, și când trebuia continuată apropierea dintre Italia și Franța, în contra căreia umbra să uneltească Ungaria. Nou guvern, alcătuit de d. Flandin, are la externe tot pe d. Laval la interne pe d. Regnier în locul d-lui Marchandea care trecut la comerț, la război pe generalul Maurin, în locul mareșalului Petain, care a refuzat să stea alături de d. Mandel ministru al poștelor, iar la aviație pe generalul Denain. D. Herriot a intrat în guvern ca ministru fără portofoliu.

INFORMAȚIUNI

D. Cezar Petrescu semnează în „Curentul” din 9 Nov. un energic articol împotriva preținșilor studenți „români” din străinătate, cari se dedau sub firmă românească — deși li chiamă Kameroff, Klier, etc. — la uneltiri bolșevice, la instigații antimilitariste sau la falsificări de monede.

Nu se poate oare găsi odată ac de cojocul lor?

D. Ion I. Moța va vorbi azi a la orele 5 la Palatul Culturii din Arad, ținând o conferință cu titlul: „Ardealul în politica României moderne”.

Abonamente:

Pe un an 160 lei

Pe șase luni 90 lei

Pentru autorități, instituții, întreprinderi 600 lei